

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 08453

IN MAYN GLEZERNEM TUREM

Yehoshua Monik Lederman

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

י. מאניק / אין מין גלעזערנעם טורעם

י. מאניק

אין מיין גלעזערנעם טורעם

משל און סאָמירע

תשכ"ח — 1968

I. MANIK
IN MAIN GLEZERNEM TUREM
Moshl un Satire

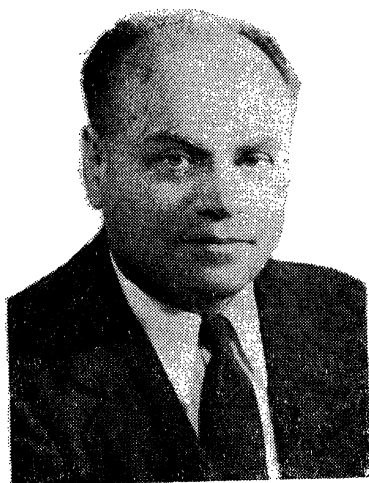

Copyright 1968, by I. M. Lederman
Tel-Chanan 63, Neshet, Israel

דאָס צוגרייטן דעם בוך צום דרוק איז דערמיגלעכט געוואָרן דעם מחבר,
אַדאַנק דער פעלאָושיץ־פרעמיע, וואָס איז אים צוגעטיילט געוואָרן
פאַרן אַקאַדעמישן יאָר 67־1966 פון דער מעמאָריאַל־
פונדאַציע פאַר ייִדישער קולטור, ניו־יאָרק.

נדפס בישראל
Printed in Israel

דפוס „ארזי“ בע”מ, תל־אביב

י. מאניק

ווילדגראָז

די קוקעסטערקע און דער פאון

דער פעטער בערקע,
א יוד א וואכיקער,
א קנאכיקער,
פלעגט אנהייבן: — דו ווייסט וואס ס'הייסט א קוקעסטערקע?
א קוקעסטערקע מיינט מען א משארנאן.
וואס קרימסטו מיט דער נאז?
משארנאן, דאס מיינט א שטארך.
און איצטער האָרד:
א שטארך, דאס איז א באַטשאַן און א באַטשאַן איז א בושל.
און דא, דו וועווריק, הייבט זיך אן דער משל:

א קוקעסטערקע אויף איין פיסל
געשמאנען איז ביים סטאוו
און זיך פארקלערט אביסל
אין קינאה צו דעם פאון:
„ווי רינד-קאליריק ס'איז זיין עק,
א שרעק,
בפרט, ווען ער צעפעכערט אים אין תאוה
צון איר, דער פאוווע“...
און ביסלעכווייז, צום בייזן ווונדער פון איעדערן,
גענומען פוצן זיך אין פרעמדע פעדערן,
וואס אויפגעקליבן אין איר וואנדער
פון איין לאנד צון אן אנדער.

(און דאָ פלעגט כיטרענקע אַ שמיכל טאָן דער פעטער בערקע:)
זי האָט משמעות ליב געהאַט, די קוקעסטערקע,
אַרומצוגיין פאַרריסן מיטן שנאַבל,
ווי איינער וואָלט געוואָרנט: „דערעכערעץ פאַרן נאַבל!“
כאַטש ס'האַט מיט שלעכטער לופט געטראָגן זיך פון איר...
האַט ניט פאַרשטאַנען, אַז איר גאַנץ געציר,
צונויפגעשלעפט פון אונטערוועגנס,
איז פרעמדס, געגנבעטס — נישט איר אייגנס...

א קאטשקע

נישט זעלמן טרעפט א קאטשקע —
האט שטארק הנאה, ווען זי מאכט א גראטשקע.
גייט-אום, זיך קאטשענדיק, א יוסמע
באלעבאסטע,
און שרייט, טרומייטערט, שעלט,
לייגט-אין די וועלט:
הלמאי מע קריכט אין פרעמדע הויפן
צוליבן פרעסן, זויפן:

„א בושא, כילעבן. צוצווען דאס אלץ — פארדריסט.
וואס נאר בני יענעם — שיין איז, אויך דאס מיסט...
די פוסטע בראווא-פאטשער!
איז נישט בכבודיקער פאר דער קאטשקע מיטן קאטשער
צו זיצן דארטן, ווו מע קען זיי?
אך ווען זיי
מיין עצה פאלגן און מע היט אין זיך אביסלע דעם האנער —
און אויס מיר פאניבראט מיט יעדער גאנדז און מיטן גאנער,
דעם גרויסן כוואט... מיר וואלטן דאן געקאנט אויך היטן
די איידעלע מינהגים אונזערע, די זימן.
מיר וואלטן דאך געהאט ווער ס'זאל אונז ירשענען!...”

אזוי האט ליב די קאטשקע דרשנען,
בשעת איר אייגן קינדווארג — פעטע בניכלעך,
זיך פלוישקען גאנץ געשמאק בני יענעם אין די טיכלעך...

ר' פייטל מיטן גראַבן פייטל

אין איינעם אַ כאַמסיך-טאָג, אין אַ היץ פון יענע היצן —
אַרבעטאַרער בײַ אַ בנין האַרעווען און שוויצן,
גיסן דעם יסוד. אַ בחור מיט אַ פולער טאַמשיקע
זיך וואַקלט אין זײַן גענגל, ווי אַ קאַמשיקע.
אַ צווייטער, ווי אַ רוח איז אינגעמונקען אין צעמענט,
אַליין זײַן מאַמע וואַלט אים נישט דערקענט...
און אַ דריטער בײַ דעם מיקסער * איז דער „ראַשׁ“,
הערט נישט אויף קאַמאַנדעווען „דאַיאַשׁ!“ *

גייט פאַרביי און שטעלט זיך אָפּ ר' פייטל,
אַ ייד אַ ברייטלעכער, און ווי מען שמועסט, מיט אַ גראַבן פייטל.
דעקעט-אָפּ אַ רגע. ציט אַרויס דאָס טיכל,
ווישט דאָס פנים זיך, דאָס פליכל.

— אוי איז דאָס אַ וועלט, —
טוט ער סתם אַ זיפצל, — אַלץ צוליבן געלט...
כ'לעבן, חברה, נישט פדאי.
הלוואַי

* בעטאָן-מישער.

** פון רוסיש. דאָ געמיינט: דערלאַנג דעם חומר, גיכער.

וואָלט אויסגערוגען אין זײַן מומערס טראַכט
אַט-דער, וואָס האָט די קלינגערס אויסגעטראַכט.
און אז דו האָסט שוין אַן אַפּוּמיקע, איז וואָס איז די געדילע?
דאַרט דען נישט דער מוח? מ'קאָן דאָס נאָך אַוועקקראַצן הלילה.
יאַיאַ, — באַשליסט ער, — ס'געלט איז נאַכנישט אַלין.

— גערעכט, ר' פּיטל, — טוט אַ ווינק איין אַרבעטער צום צווייטן,
און ביידע מיט אַ קרומען שמייכל אים באַלייטן:
„ער קאָן אונז שייַטן זאָלין...
ס'איז שמענדיק גרינג אַ שיפור
איינצורעדן יענעם, אז דער וויין איז נישט דער עיקר“...

דער הונט און דאָס אייזל

— וואָס טוסטו דאָ אין אונזער געגנט?
ווען האָב איך דיר דאָס לעצטע מאָל באַגעגנט?
אַ שאַק מיט יאָרן... נו, ווי גייט עס דיר די צײַטן?
זיך כאַטש אַרויפגעאַרבעט, אַפגעשפּאַרט אַ ווילע, ווי בני לײַטן?
געוואָרן אַפּש גאָר אַ שטיקל מנהיג, אַ מיניסטער, צי אַ שרײַבער,
צי גלאַט אַ צײַטפּאַרטרייבער
אין אַ פּאַרזוער שליחים-קאַבאַרעט,
באַצויבערט פּון אַ יונגער שאַנסאַנעט? —

מיט אַ שמייכעלע, אַ שמעכיקס ווי אַ שפּיו,
אַרײַנגעקיבעצט האָט דער הונט זאַריז.

— ניין, נישט פאַר מיר געדאַכט, זאַריזל סערצע, —
באַקלאַגט זיך פּרום דאָס אייזל, — ס'גאַנצע לעבן מינים, דאָס קערצע,
באַשערט פאַרשוואַרצט צו ווערן, שלעפּן זאַמד, באַצאַץ.
נישטאַ קיין צײַט אפילו זיך צו טאָן אַ קראַץ,
און אַלץ צוליבן קני, מישטיינס געזאַגט, צוליבן גרעזל.
געבליבן, ווי דו זעסט, גאַנץ אַרנמלעך אַן אייזל...
און דיר ווי גייט עס בני דײַן באַלעבאַס? געהערט דאָ בניס געוועלבל,
מ'האַט לעצטע נאַכט בני אים אַוועקגעפירט אַ קעלבל.

— כ'על זאַגן דיר דעם אמת —
כאַטש דאָס צו טאָן, נישט אַלעמאַל באַקוועם איז —

בני די געשעפטן, צום באדויער,
איז גלייכער, אז מע האלט פארוואמעוועט דעם אויער...
פארצנען אויף דער וועלט גאנצוון אלערליי...
מיין באלעבאס איז בעסער, מיינסטו? מערער לייט פון זיי?
אז וואס זיין קו דערגיט נישט אין דער קאז,
דערגיסט ער פונעם קראץ...
גענוג שוין, אוי גענוג צוליב די מעשים זייערע געליטן.
זיי — גאנצוון, — איך — זיי היטן?
איעדן אונט, ווי איך לעק נאר אויס די טעלער,
איך טראג מיך אפ וואס שנעלער
אין סמינע צו די ציגן מיטן באק
און לייג זיך שלאפן: כ'האב זיי אלעמען אין טראק.

א קו – א בהמה...

— כ'פארשטיי נישט, פריינט, ס'איז מיר אביסל קשה, —
קלאגט זיך פארן הונט די קו, —
מו א טובהלע, דערקלער כאַמש דו
פארוואס דער מענטש — אן בושה,
זיין באַנעמונג — א געמיינע.
לוידיי איך גיב אים מילעך, רופט ער מיך בהמה.
א חידוש. גראַד דער מענטש, אין בילדונג אַזאַן עושר,
און נישט קיין ברעקל דאַנקעוודיקייט, יושר.

— אַזוי, — באַטראַכט דער הונט מיט חזק אונזער קו, — אַזוי...
כאַמש נעם און גיב איר קניען שטרוי.
וויינט, מיר דאַכט, נישט ווייט פון תל-אביב —
און ווי נאַווי!
דאַנקעוודיקייט, יושר... אַדי אַלע טענות —
אַפגעשלאַגענע הושענות.
זעט-אויס, דער שכל איז בני דיר אין דינע הערנער.
כ'לעבן, צייט צו ווערן אויפגעקלערט, מאַדערנער.
נאַר וואָס איז דאָ צו ברניען פיל?
נעם, למשל, מאַקע דעם באַשפּיזער דינעם כיל,
דער פינער העלד
מיט דער נאַז, דער אייביק נאַסער,

ביידע גיט איר עפעס דאך דער וועלט :
דו גיבסט מילעך, ער — גיט וואסער...
און דערבני, טוט אים כאמש אמאל דאס הארץ א קלעם
וואס ער פארמאכלעוועט דיין רעפוטאציע, דיין שם?
יא, שוועסטער, אויב נאך אלדי שפיצלעך, די געהוימע,
דו לאזסט פון אים זיך מעלקן, ביסטו טאקע א בהמה.

חיסה, 1953

די קליאטשע און דער האָז

אַן אלטע קליאטשע (שיינט, ר' מענדעלע, דעם זיידנס...) פארטראָגן האָט דער גומער יאָר וווּ, אין אַ דערפל, אַ באַשיידנס, און דאַרמ — וואָס איז שנייד? — געלערנט זיך דעם אַקער פירן, זיין אַ פערד מיט ליטמן גלייך...

איין שבתדיקן, לויטערן פרימאַרגן, ווען עולם רוט די ביינער אויס פון פראַצע און פון זאַרגן, די קליאטשע אין אַ פּרעמדן פעלד פאַרבלאַנקעט און גאַנץ געשמאַק זי ציפט און כראַמקעט דאָס גרינע גראַז. דאָ יאוועט זיך דער האָז, וואָס מיט זיין נעזל הערט נישט אויף צו שמאַרען:

— איך זע, מיין ליבע קליאטשע, שפאַצירסט אַרום אין פּרעמדן פעלד, ווי אויף אַ דאַטשע, קאַנסט אַלץ נישט אָפגעוויינען זיך פון שנאַרען. ס'געניגט דיר נישט דאָס אייגן פעלד, אַוווּ דו גייסט אין אַקער. די פרוכט פון יענעמס מי איז דיר נאָך אַלץ געשמאַקער.

— אין דינע מענות ליגט דער ענפער. זאָלסט נישט מיינען פון שנאַרעריי איז גרינג זיך צו אַנטוויינען.

ס'איז אויכעט א פראפעסיע, פאך מיט אלע פאכן,
מעגסט לאכן.
כאטש צוגעוויינט זיך שוין צום אקערשפאן צו ביסלעך
און דאך — הלמאי כ'זאל לייקענען? — ווי זיסלעך
די פרוכט פון אייגנמי איז צו געניסן,
שמעקט נאך אלץ געשמאק דער פרעמדער ביסן...

די ווייסע בריל און די טונקעלע

אין שוידל, אויסגעבעט מיט זייד, אין א וויטרינע
געלעגן איז א ווייסע בריל,
און איר בניים זייט, באשיידן, שמיל —
א טונקעלע, א גרינע.
באליידיקט זיך די ווייסע :

— געהערט א מייסע!
ס'איז גארנישט צו פארשטיין פארוואס ר' קוניע,
דער אלטעמשקער לווילוניע,
האט זיך ארויסגעשטעלט דא לעבן מיר.
נישט אנדערש, עובר-בטל אויף די אלטע יארן,
אים איינגעפאלן איז צו רעקלאמירן דיין הסרון.
ס'איז קלאר, מיין ליבע,
בלויז דו אליין — די סיבה
פון גארן פעסימיוס אויף דער וועלט.
אז אלץ ארום, וואס זעט-אויס קלאר, צעהעלט
און פניער-פינקל,
באווייזסטו טינקל...
א קינד אין וויג שוין ווייסט דערפון,
אז אויך דער זון
פארהושכסטו דאס פנים.
א חידוש וואס געפינסט אויף זיך בעלנים...

— א ליגן, — מאכט די טונקעלע, — נישט ריכטיק.
אדאָס, וואָס איז באמת שיין און ליכטיק,
געפעלט דעם אויג אָן שיעור
אויך ווען סע קוקט דורך מיר.
נאָר ווען די נויט מ'זיך אָנגעזעצט בני איינעם אויפן קארק,
צי ווען ס'איז עפעס פויל בני אונז (נישט בלויז אין דענעמארק...)
און מ'האַלט דעם יושר טיף אין דער אדמה,
און ס'לאַקערט די ספנה ווי אַ הונגעריקע וועלפן, —
איז אויכעט דו, חכמה,
קאַנסט ווייניק-וואָס דאָ העלפן.

דער הירש און זײַן הירשנמע

דער הירש איז מיט זײַן הירשנמע פון שמינג אנטרונען
צוריק אין וואַלד אַרײַן און ווי נישט איז געפונען
אַ ווינקעלע, אַ נאַרע,
נ'מיט אַפעטימ, קענאַרע,
געקײט פון אַלץ, וואָס האָט זיך נאַר געמאַכט.

נאַר פאַר קײן הירשל נישט געדאַכט,
נישט לאַנג באַשערט געווען דאָס גליק.
די הירשנמע האָט אַנגעהויבן פראַווען שטיק.

דערגאַן

דעם מאַן

די יאַר. אויף יעדן טריט-און-שפאַן

די לייבער אים גענומען :

— אַז וואָס האָט מיר געטויגט אַהערצו קומען?

מע מוז אַוועק פון דאַנעט, נ'טאַקע — באַלד!

נאַר פּרײַהייט האָט זיך אים פאַרגלוסט, אַ וואַלד.

ניכײַ וואַלט ער געברענט,

אוי טאַמע זיסער, איידער איך האָב אים דערקענט

מיט זײַנע ווילדע זימן!

אַז יעדן אויגנבליק — זיך הימל...!

דער הירש, דערשימערט,

קוקט-אַן זײַן פּלוניתמע פאַרכימערט :

— אוי יידענע, יידענע,
געזען דיך אַמאָל אַ צופרידענע?
זיך אַנגעטשעפעט אין דעם וואַלד, און מאַכט אים מיט דער בלאַטע.
האַט איר געקוילעט די קאַפּאַטע...
אַז זע ווי שלווהדיק ער שטייט און גאַפט אויף דער לבנה
און שעפּטשעט איר אַ דאַנק פאַר שיקן אירע שטראַלן במתנה.

יא, מיין ליבע, נעם געדולדיק
און צעקני עס:
נישט דער וואַלד איז שולדיק,
נאָר די חיות...

דער פוקס און דער הונט

ווי ס'איז באקאנט פאר אלע מענטשן-לייבער,
איז פונעם גרעסטן ביזן קלענסטן שרייבער,
אבי ער קען
מיט דער פען
נאר גראבלען,
עקספלאטירט דעם פוקס אין זיינע פאבלען.
איין קלייניקייט...
דערלויב איך אויך מיין ווייניקייט
עפעס אייך דערציילן פון א פוקס,
דער-לוקס.

געשטאנען איז דער סטאמעק בני דעם גארטן-פלוים אין קלעם,
זיך געראנגלט מיט דער ביטערער פראבלעם:
„גיי זיי א חכם בני דעם הונט, דערקלער אים
ווי פוסט סע איז בני דיר אין די געדערעם“...
דאך פארט אן עצה זיך גענעבן:
נעמט זיך קלאגן פארן פלב אויף זיין בידנעם לעבן,
דערבני א היבשע דאזע נישט-געשמויגן פיין פארבראקט שוין.
און דער הונט מיינט תורת-לאקשן,
איז פיינלעכן באדויער
מיט דער לאפע קראצט זיך אזש אין אויער.

דער פוקס געזען: ס'איז אים געלונגען,
די לוסט צום האווקען בני דעם הונט באצווונגען,
מיט אומשולדיק א פרעג:

— וועסט אפשר מיר דערלויבן
עפעס טועס זיין פון דיניע טרויבן?

— בפבור-גדול, פראשע פאנא, בימע, —
מאכט דער הונט, — וואס רעכנסטו, כ'על זאגן נימע?
דערכאפט זיך ס'הארין אכיסל מיט די טרויבן,
דערפילט זיך זיכערער דער פוקס און קאן זיך איצט דערלויבן:

— דו ווייסט דאך די מינהגים פוקמישע, געירשנט פון די באבעס,
איך מיין מכוה א הינדעלע אויף שבת.
און דער הונט, א טאמנס זינדל,
איז דעם פוקס מכבד מיט א הינדל.
ארנינגעפאקט דאס הינדל, שעמט זיך נישט דער פוקס
אין זיין גאנצן ווקס:

— ווייסטו וואס דיך פרעגן וויל איך?
צי וואלט איצט נישט געשאדט א קאפל מילעך?

זיך אנגעזשליאקעט מיט דער מילעך, בעט ער נאך דערצו א בלימל.
און שמעקנדיק דאס בלימל,
וויל ער בני זיין חבר סתם-אזוי-זיך וויסן:
צי וועט אים נאך אמאל באשערט זיין צו געניסן
דאס מעלערל פון הימל.

אומלעגאלע שחיטה

— ווי געפעלט דיר, ירדנה, —
פרעגט איין קו דער צווייטער, —
ווי געפעלט דיר די סצענע
ווי ס'האט היינט אפגעשפילט אט-דער...
ווי רופט מען אים... דער קאנטראלער.
זיך געבייזערט אויפן באלעבאס
למאי און פארוואס
ער האלט אונז פארשפארט אינעם שמאל
אומלעגאל.

„איר'ט שוין זען“, האט ער אים געווארנט: „ווארטס.
איך ווייס שוין לאנג אז איר קוילעט אויף שווארץ!“
צי איז ער נישט גערעכט?
און אונזער באלעבאס, דער פיינער העכט.
אזא נישטיקער כאס,
מיינט אן אמתן — א גאנצער יא-טעבע-דאס, —
סט/געזען ווי ר'איז געשמאנען אפגעשמיסן
און א בלייכער זיך געביסן
די וואנצעס?

— שמאנצעס! —
ענפערט די צווייטע, —
נאר א ווייטיק וואס דו,
א קו,

קענארע אזא היבשע,
ביסט נעבעך א טיפשה.
דיר ליגט אין קאפ דער סקאנדאל.
וואס איז אונז דער הילוק: לעגאל — אומלעגאל,
גערעכט —
שמעכט?
ווייניק ווינדן, און דו שימסט נאך זאלין.
ס'ווי ליגט דער חלף אויפן האלדז.

חיפה, 1952

דאָס טעשל קאַרטן און דאָס ספר

— אין ספרים-שאַנקל, אויף אַ ספר, אַ באַיאָרטן —
ירושא פונעם זיידעניו ר' מעשל —
געלעגן איז אַ מעשל
קאַרטן.

האַט דאָס פאַרדראַסן שטאַרק דעם ספר :

— פון חזיר טרייפער!
און סאַראַ חוצפּה, וויי-אויז-מיר, כאַטש נעם און שרין
געוואָלד. לוידיג
פאַרנאַרט און צוגענומען ווי אַ לערנער, לייענער,
שוין יאַרנלאַנג ווי ס'נעמט מיך קיינער
אין האַנט, האַט דאָס אַרויפגעזעצט זיך אויפן קאַפּ.
אַראַפּ פון מיר, דו מזיק איינער, שוין זאַלסטו אַראַפּ!

— אַ סברה, —
צעחכמה זיך דאָס טעשעלע, — אַז צערנען איז עבודה-זרה.
דאָס ווייסטו בעסער דאָך... מיר שינינט,
אַז דו וואָלסטו גאַר באַדאַרפט מיט מיר זיך גרייסן.
סע האַבן מענטשן ליב מיך נישט פון היינט.
אַזש מיטן נאַמען „תהלימל“ געקריינט. וואָס בין אויסן?

כּי מיר זיי קאַנען אָן אַ שיעור פאַרוויילונג באַרגן,
פאַרגעסן אַלדי דײַגעס, זאַרגן.
וואָס שייך דו מיט דײַנע שווער-געוויכטיקע פּראַבלעמען —
ווי הייסן זיי דאַרט... זאַל דער גומער יאָר זיי נעמען —
איז לויט מײַן דעה,
ליגסט זיי נישט אַפילו אין דער לינקער פּאה...
—

דער פייגלשרעקער און דער קירבעס

קודם :

דעם הויז — געפונען אויפן בוידעם,
דער שלאפראַק — א ירושה פון דער עלטערבאָכען
דאָכען,
דעם שמרויהוט, מעשה כוואַט,
אויפן זײַט,
שטייט דער פייגלשרעקער אינעם גאַרמן, פאַכעט מיט די אַרבל.
זעט ער ווי דער קירבעס, גלאַט און ווייס ווי מאַרבל,
צווישן בלעטער וואָרג איז זייער טיכטיק —
פאַרמאָן אין וואַקסן... ווילט זיך אים זיך מאַכן וויכטיק :

— העי, דו גראַכער פעמפיק איינער!
זאָ פאַרנעם ווי דו, אַ יונג מיט ביינער,
ליגט דעם גאַנצן טאַג אין בלעטערדיק געצעלמל,
האַט מורא מ'קאַפּ אַרויסצושמעקן אויף גאַטס וועלמל.
נישט ווי איך, למשל, שטיי אַ שטאַלצער און אַ פּרייער,
און זדרעפע נישט פאַר וואַסער, נישט פאַר פּייער,
און בײַ מיין קלענסטן ריר, און מינדסט באַוועגל
צעפּלֶען זיך, דערשראַקענע, די פייגל.

— נישט דערפאַר, מיין ליבער,
ווייל דו — אַ גרויסער גיבור, —
ענפערט קירבעס מיט אַ שמיכל : —
די פייגל זענען טיפּשים, האָבן נישט קיין שכל.

גארילע זאמבאָ און די זשיראַפן

גארילע זאמבאָ, דרייצן טעג נאָך ראַשעשאַנע,
נאַכדעם ווי געמאַכט אַרום דעם וואַלד אַ טור,
געקומען איז צו דער מסקנא :

ס'אינציקע, וואָס פעלט דעם דזשונגל, איז אַ ביסעלע קולטור.
און רעפערירנדיק בײַ דער זשיראַפישער אָרגאַניזאַציע,
באַטאַנט דער אויסגעצייכנטער עסטעט ר' זאמבאָ :

— קולטור, דאָס איז די סאַמע סמעטענע פון דער ציוויליזאַציע,
יא, די סאַמע סמעטענע... און גלייכצייטיק אַ דאַמבע
קעגן באַרבאַריזם, שווינדלעריזם,
און שַמדיזם, און שונדיזם, און ציניזם,
און-און... הכלל, ס'איז אַזאַ מין גוואַלדאָוונער צימעס,
אַז וויפּל זאַלסט אים נישט געניסן, ווערט ער דיר נישט נימאס.

ביים סוף פון רעפעראַט, ווען אַ זשיראַפּ
בעט בײַ אים זײַן אויטאָגראַפּ,
ווערט קלאַר פאַר יעדן איין,
אַז ער אַליין,

וואָס האָט געריבן דאָ קולטור אַ שעה, אַ קנאַפע,
הייבט גאַרנישט אָן צו וויסן ווי מע נעמט אַ פעדער אין דער לאַפע.

דאָס פערד און דאָס ציימל

אָוריימל באַלעגאַלע שפּאַנט דאָס פּערד אין וואָגן,
נעמט דאָס פּערד פאַר אים זיך קלאָגן:

— איך אַרבעט שוין פאַר דיר אַ קנימאלן פון אַ יאָר דריי,
צי בין איך נישט געהאַרכיק, בין איך נישט געמריי?

זעסטו זיך אַרויף נאָר אויף דער קעלניע — גיי איך,
הייבסטו אָן צו דרימלען — שטיי איך,
טוסטו נאָך אַ זיפּצל — אַייל איך צו פאַרגרינגערן די דאַליע,
זע איך, אַז דו שמייכלסט — שפּאַן איך מיר פּאַוואַליע.

פאַרשטיי איך קוים, אָוריימל,
צו וואָס אין מויל דאָס ציימל?
מע וואַלט געדאַרפט פאַרבאַטן עס יורידיש.
סע רענט מיך אויף און מאַכט גערוועיש,
נאָך מערער ווען דו זידלסט מיך אויף יידיש
און גיבסט מיר עסן אויף העברעיִש...

— נו-נו גענאַנגען! — טוט אַ שמיץ דאָס פּערד אָוריימל, —
דיינע מענות — זייער גלאַטיק.
דאָך ווען נישט דאָס ציימל,
ביסטו גאַרנישט אַזאַ סמאַמעק.

ק א ר ו ס ע ל

דער פוקס און דאָס בערל

א פוקס אין א לבנה-נאכט, א בלאַסער,
האַט לאַנג אַרומגעזוכט אַ קאַפל וואַסער.
ביים פּוס פון באַרג געפונען
אַן אַלטן ברונען.
ווי ס'הענגען אויפן שעפּראַד די צוויי עמער אויפן שמריק.
און נישט געקלערט קיין סך, האָט גאַנץ באַקוועם ער
אַריינגעזעצט זיך אין אַן עמער,
אַראַפּגעלאָזט זיך אין דער טיף געניסן.
נאָר וויאַזוי זיך אויפצוהייבן קריק —
ער הייבט נישט אַן צו וויסן.

זיצט ער אויף געהאַקטע צרות און אַרויפצו אויבן
ער שיקט די בליקן. פּלוצלינג, נישט צום גלויבן,
די מאַרדע פון אַ בערל זיך באַווייזט,
אַרום דעם מויל פון ברונען קרייזט.
און גלייך דער פוקס שלאַנגט-אַן אַ צאַרטן טאַן:

— איך זע: מיין פריינט איז דאַרשטיק. יא, מע קאַן,
אַבי מע וויל נאָר...
דאָס האָט אַמאָל געהאַט געזאַגט דער ווילנער,
אַליין כ'האַב דאָס פאַרנומען, לאמור:
דו זעץ זיך נאָר אַרײַן אין עמער
און קום אַראָפּ. מיט קאַלטן טרונק וועסט זיך דערפרישן.
סע פעלט נישט אויך קיין פישלעך דאָ צום פישן.
ס'עט זײַן פאַר מיר אַ כבוד צו פאַרברענגען

מיט אזא פרינץ ווי דו, בשעת מיר אויף די עמער הענגען.

ס'איז בערלען אזש די סלינע פונעם מויל גערונען,
און אויפגעזעצט זיך אויפן עמער, זיך אראפגעלאזט אין ברונען.

נאָר אין דער טיפקייט, אַ באַזיגן,

מיט איינגענעצטן הינטן,

איז שווער אים צו באַנעמען, גלויבן:

בשעת ער איז אראפ, דער פוקס ארויף איז אויבן.

א פרינץ – א פאָעט

געווען אמאל א פרינץ,
וואָס האָט זיך איינגערעדט, אז ער איז א פאָעט, במחילה.
באפעלט ער אין זיין פאָטערס א פראַווינץ
די אונטערטאָנען אויפצובויען אים א ווילע.

דאָס בידנע פאָלק, נאָך לאַנגער, שווערער מי,
האָט אויפגעבויט א פאלאץ ווי-נישט-ווי,
און מיט פארד-מוזיק און בלומען
איין שיינעם מאָג דעם גדול אויפגענומען.
נאָר ס'האָט דער פרינצלעכער סאַנעטן-שמיד
געבראַכט מיט זיך א ליד,
ווי ר'האָט דעם אויסזע פונעם פאלאץ לויט זיין דמיון אויסגעמאַלט
און דאָ געזאַלט,

ווי ס'האָט זיך אים געהלומט, ווערן גאָר באַרימט.
איצט זעט ער, אז דער גאַנצער פלאַן — ניט שטימט.
די ווילע זעט גאַנץ אַנדערש אויס ווי אין זיין ליד באַשריבן.
דעריבער, מיינט ער, איז געבליבן:
צעוואַרפן אַליץ און נעמען זיך צום איבערכוי,
אז די סטרוקטור זאל שטימען מיט זיין ליד גענוי.

די אונטערטאָנען, נישט אַרויסצוהווייזן מינדסטן וואַקל,
צוריק די אַרבל זיך פאַרשאַרצט צום איבערכויען דעם פאַליי.
ביזע צינגער ווילן האַבן, אז בעסכאַקל
איז ס'ליד נישט ווערט געווען קיין אויסגעבלאַזן איי...

א לייב — א תלמיד-חכם

געקומען איז דער פוקס זיך מיטן לייב אן עצה האלטן:

— אדוני מלך, ס'איז שוין מערנישט אויסצוהאלטן.
מילא, ווען דער עולם הונגערט און איז בייז, פארצאָרנט,
מוז מען זײַן געוואָרנט...
וואָס טוט מען אָבער ווען מ'איז, גאָט צו דאַנקען, זאָט
און ס'וויילט זיך דענצמאָל גלאַט
מיט עמיצן פאַרפירן אַ וויפּוח, אויסכײַטן אַ וואָרט
וועגן העכערע ענינים, פון אַדעם-אָ סאַרט,
אין וועלכן איך שוין לאַנג מיך איב,
פיל איך ווי מען האָט מיך, נישט פאַר דיר געדאַכט, נישט ליב,
מען מײַדט מיך אויס
פון קליין-ביז-גרויס.
סײַ בנים וואָלף און סײַ בנים הירש בין איך נישט נושאַ חן,
און טאַקע אויך נישט... הם... בײַ דיר אַליין.

— איך גלייב, —

מאַכט גאָר אַן אומצופרידענער דער לייב, —
ס'אָ ביסעלע צו פיל פאַר מײַנע גערוון מידע.
וואָס ביסטו דאָס אַזוינס? אַ בת-יחידה,
וואָס גאָר מען מוז דיך ליבן?
אין וועלכן ספר פּראַלניק שטייט געשריבן?

צווייטנס, מו א פרעג ביים אויערהאָן און בײַ דער סאַרנע
וועמען האָט מען יאָ ליב דאָ, אין אונזער פּיאָרנע *? ...
דריטנס, אײַ דו טיפּש אײנער, קלײנגעוויקסל,
ווער הײסט דיר זײַן אַ פּיקסל?
זײַ אַ לײב, ווי אײך... און דענצמאַל, ווי געשריבן אין דער תּורה:
יפּול עליהם פּחד — ליבט מען דײך פּאַר מוראַ...

* טרינקהויז, דולהויז.

דער וואָלף — אַלס הערשער פון אַ וואַלד־ראַיאָן

דער וואָלף, אַרויפגעאַרבעט זיך צום אויבנאָן —
אַ הערשער פון אַ גאַנצן וואַלד־ראַיאָן, —
אין טונקעלן גערויש פון די געוויקסן
פאַראַרדנט שטרענג די פיקסן:

„זייט גרייט, ממזרים, היינט באַנאַכט אַכיסל אונטערשוויצן.
מעג דונערן און בליצן,
מיט צעבערס גיסן, —
איר מוזט באַזאָרגן אונז אַ פעטן ביסן,
אַ פראַווען זאָלן מיר אַ סעודהלע פיד־המלך...
איז אַיַדע, נו! זיך אויפגעהויבן — און וילך!“

און ווען די פיקסן אים געבראַכט מיט גרויס יסורים
אַ זיבן הינדלעך מיט אַן אינדעמ־שקע אויף פורים
נ'מע פראַוועט גאַנץ געשמאַק די סעודה,
פאַרגלוסט זיך וועלוועלען דעם עולם טאַן אַ נודע
„ווי פֿיין ער פירט די אַרדנונג דאָ, אַ שמילע,
און זאָרגט פאַר יעדן בירגער, ר'זאַל נישט הונגערן, חלילה“.

— אוואַדע, — מאַכט אַ קניקסל
און טוט זיך אַ צעזינג אַ פיקסל, —

מיר דארפן, כ'לעבן, נאָר מיט דיר זיך בענמשן.
דו פירסט זיך שיער נישט ווי די מענמשן.
אויך דאַרמ, ביי זיי,
די פני,
מיט די געפרעסמע הויזן און געפוצמע שיד,
זיי שיקן אַנדערע זיך ממיתן און די מעדאלן נעמען זיי פאַר זיך...

א האָן מיט טאַלעראַנץ

ווי נאַר די פרוי באַוווּנזט זיך אויפן הויף
און פון איר פאַלע
שפּרייט מיט קערנער פאַר די טויבן,
גיט דער האָן אַ טראַג זיך אין בהלה,
און שוין ער שטייט זיך, דער מחותן,
סאַמע אין דער מיטן
און אינײַנעם מיט די טויבן: פּיק, פּיק, פּיק.

בײַם ערשטן אויגנבליק
קאַן דאַכטן: אַ משפּחה וואַלט גענעסן פון איין מעפּל...
באַלד אַבער כאַפט די ערשטע טויב אַ פּיק אין קעפּל.
באַלד — אַ צווייטע. בײַ דער דריטער,
מוט די גאַנצע סטאַיע שוין אַ ציטער.
די פּליגל אַ ראַזמאַך,
און שוין זיי זענען אַלע אויפן דאַך.

— העי, הער נאַר,
גרויסער קרייער! צײַט דו זאַלסט פאַרשטיין:
די קערנער —
נישט נאַר פאַר דיר אַליין!

— קאַק-קאַק, דערקערעץ! עפנט ער אַ פּיסקל, —
קראַנק צו וואַרטן ביזקל

כ'על ענדיקן
און איך אליין פארשטענדיקן?
איר דארפט נאך דאנקען וואס איך בין א האן מיט טאלערעאנין
נ'איר זענט ארויס, די ביינער גאנין.

— נאך דאנקען! ... ס'זענען וויל
באקאנט אזעלעכע ווי דו, חכמים, בעלי-טובה.
מען רייסט ארויס דעם ביסן פונעם מויל,
און ס'הייסט נאך, אז מען טוט דיר טאן א טובה...

דער דבר-אחר און דער שטעקן

א דבר-אחר, זיך אַרײַנבאַקומען אין אַ גאַרמױן,
האַט דאַרמױן,
ווי אַ כרײַטער באַלעכאַס,
קודם-פּל גענומען זיך — צו וואָס?
פאַרשטייט זיך, צו דער אײביקער אַכילה.
און די מלאכה ווי באַוווסט צעווישן חיות און בהמות,
ער קאַן בשלימות...

גאַר מיט דער זעם, ווי ס'איז שוין לאַנג באַוווּזן,
צעשפּילן זיך קאַפּרײַזן.
און דער הזיר אין אַיעדער קאַלזשע, ווי אין אַ שפּיגל,
זיך גאַרנישט ניט דערקענט.
געמײנט: אים וואַקסן פּליגל,
גענומען קריכן אויף די גלײַכע ווענט...

— העי, איר בידנע טרוימער, —
וואַרנט ער די פּייגל אויף די בײַמער, —
צי ווייסט איר וואָס איך בין און ווער?
דאַס רעכט צו זײַן אין גאַרמױן האַט גאַר דער,
וואָס זינגענדיק זײַן שיר,
דערמאַנען וועט זיך און אַ זינג טאַן אויך פּון מיר...

און ווי ער דאבערמ אזוי שייך,
דערזעט דעם גערטנער מיט א שמעקן גיין.
א רגע אים באמראכט פון אונמער זיינע וויעם
ניגענומען אפמראגן זיין השיכות...

דערפון נישט שווער איז צו אנטפלעקן:
ס'בעסטע פאר א חזיר: ווייזן אים א שמעקן.

דער פאַראַם-פירער

כ'דערמאָן זיך: איינמאַל האָט דער נעסטער —
וואָס ליב איז מיין זכרון ווי אַ שוועסטער —
גענומען שווילן. מעכטיק איז געוואָרן זיין געשמראַם.
און בני זיין ברעג זיך הוידעט אַ פאַראַם
אַרויפצונעמען פויערן, אַריבערשיפן
די ברויזנדיקע טיפן.

די פויערן, ווי ס'וואַלט די ערד געוואָרן זיי צו ענג,
זיך שטופן ביים אַרויפגאַנג אין געדרענג.
און דער פאַראַםשטיק אַרבעט מעשים, שוויצט,
ווייל גראַדע איצט
דערשנאַפט דעם ריכטיקן מאַמענט.
קאַמאַנדעוועט ער און אַ וועלט ער ברענט:

— נו גיכער, טייבעלעך, גערירט!
גיט אַכטיק נאָר: די קניפלעך נישט פאַרלירט...
אַ האַלבן ריבל כלוין, פאַר זכר און נקבה
אַרײַנצוגיין אין נוחס תיבה.

פאַקט-אַן, ווי הערינג אין אַ פעסל, דעם פאַראַם דער „שטיפער“
און דער פאַראַם אין וואַסער זעצט זיך טיפער.
דער עולם אַנגסטיקט נישט צו ווערן פון אַ אינד אַראַפגעוואַשן,
און ער דערווייל שטאַפט-אַן מיט געלט די טאַשן.

די מורדים און דער קיניג

אפגעלערנט זיך, ווייזט-אויס, פון אונז די פירעכצן, העוויות,
האָבן איינמאל אינעם וואַלד די חיות
די נאָרע פונעם לייב באלאָגערט,
זיך צערעוועט און צעגראָגערט:

— הבה נתחכמה, — ביזערט זיך דער מינער, —
שוין צײַט מיר זאָלן ווערן קליגער.
גענוג געליטן און געשוויגן.
וואָס, מיינט ער, זענען מיר דאָס, ציגן?

— אויב אַ קיניג, — ברומט אַ בערל, — אלט-געשטייגערט,
טאָ וואָס-זשע מאַכט ער זיך געפייגערט?
פאַרברענגט די טעג, מיט אַלדעם גומן זאַמע,
און האָט דעם דזשונגל אין דער לינקער פּיאַטע.

— ריכטיק, — קוויטשען מאַלפעס, — שוין גענוג גענאָרט אונז:
אַקום-פאַקום.

מער באַנאַנעס גיב אונז, קאַקום!

— גומ, — פאַטאַקעוועט דער שפאַרבער, — וואָס איר רײַסט אַרונטער
אים די מאַסקע.

פאַרשיקט אים קיין אַלאַסקע!

דער לייב, אַנטשלאָסן אין דער פּראַגע
ווי צו האַנדלען אין אַזאַ נישט-פּוויגלדיקער לאַגע.

טרעט-אַרויס גאַנץ רוזק פון זײַן נאַרע אויף דער פּעלדזן-טרעפּ.

— אַ וויסער חלום, — הייבט ער אָן, — אויף מיניע שונאיםס קעפּ.
וואָס האָט איר זיך צעיאַכמערט, וואָס?
וואָסער קיניג בין איך דאָס?
אויב איר האָט נישט וואָס צו פּיסקעווען — לפּיכך
וואָס בין איך אײַך
שולדיק? צי לעב איך נישט ווי איר, פון האַרעוואַניע?...
דאָס האָט דער צווייפּיס, אין זײַן גרויסקייט-מאַניע,
אַדער-אַ, וואָס די גאַנצע וועלט ז'אים ווייניק,
צוגעטשעפעט מיר דעם קיניג...
בשעת איך, ווי וואָר איר זעט מיך שטיין אויף מיניע פּיר,
איך הונגער גאַרנישט ווייניקער ווי איר...
אוי, — טוט ער אַ קרעכץ, —
ווי לאַנג שוין אַז מיין קישקע ניט דערקוויקט מיט עפעס רעכטס.
אומזיסט איז אײַער טומלען דאָ און האַווען.
אויב אײַך האָט זיך פאַרגלוסט אַ לײַטיש סעודהלע צו פּראַווען,
אַדרכא! נאָר זעט צעווישן די פאַרבעט-אַדרעסן,
למען-השם, ר' לייבקעס נישט פאַרגעסן...

צוויי שכנים

ס'האט איינס פון יענע קריכערלעך, די קליינע,
וואס וווינען אין די בעטן-ווינקלען, זיך געיאָוועט צון איר שכנה,
געקומען אין אַ מאָג, אַ שוואַרצן
אַראַפצורעדן זיך פון האַרצן
ווי בימער ס'איז איר נעכעך, זויער.
נ'די שכנה מיט באַדויער :

— באמת, אונזער לעבן ז'גאַרנישט פריילעך.
די ראָד פון אונזער גורל דרייט זיך קוים, פאַמעלעך.
נאַר דו זעסט-אויס ווי סאַמע אויפן דעק,
ווי אויסגעדאַרט,
און אינגעקוואַרט
אַ שרעק.

— מיין באַלעבאַס, — זיך קלאַגט דער גאַסט, — דער טרעגער איציל,
אַנו פראַכיר אים טאַן אַ קיציל,
ווי דאַס נעמט וואַרפן זיך און מאַכט דעם טויט.
אַ לעקסיקאָן פאַרמאַגט דאַס, אַז אַ קאַזאַק וואַלט געוואָרן רויט...
דערצו נאָך די אַבלאַוועס, די מניפות,
נ'די שריפות... אוי די שריפות!
אַ מערדער איז מיין באַלעבאַס, אַ רשע.
און דיר ווי גייטס? דו זעסט-אויס גאַנץ נישקאַשע.

— בײַ אונז, — זיך רימט די צווייטע, — איז די לופט מער-ווייניקער
א פרייע.

און שטארבט אן אונזעריקע, האָט זי אַ לוויה,
אַ גאַנץ בכבודיקע... יא, מיין באַלעבאַס
איז גאַרנישט דאָס,
וואָס דיין, דער תּם-מה-אומר.
אַ מיניער איז, פאַרשטייטו מיך, אַ פאַנטאַזיאַר, אַ טרוימער,
איז אַנגעזאַפט מיט חכמה, ווי אַ שוואַם.
ער איז אַ קינסטלער, אַ פּאַעט, אַ פּילאָסאָף, אַן אַסטראָנאָם.
דערין, וווּ צײַט איז אַן אַ גרענעץ,
אַ ליכטיאָר איז די גרייס — אַ גענעץ, —
דערינען טויכט ער מיט זײַן גאַנצער קענלעכקייט
אַרונטער, ווי אַ טויכער אין די טײַכן.
נו זאָג אליין, מ'זאָ פּערזענלעכקייט
פאַרנעמען זיך מיט אונזערס גלײַכן?

דער געץ און דער אלבאטראַס

ערגעץ אויף אַ זוימן אינדזל,
וואָס זיין שיינקייט — נישט צו מאַלן מיט אַ פינדזל,
האַבן די באַווינער זיך אַ געץ באַשאַפן,
אויפגעבויט אַ מעמפל, און ווי שקלאַפן,
מאַג-ווי-נאַכט ביים פלעמלען פון מגורות,
זיך געבוקט, גערייכערט קטורת.

טרעפט זיך איינמאַל: עולם שטייט און איז מתפלל,
מענצלט „קדוש“, פרעפלט הלל,
איז אַן אלבאטראַס ווי פּייל-פּון-בויגן,

אַנגעפלויגן

זיך געטאָן אַ לאַז אַראָפּ

ביים פעמיש אויפן קאַפּ

און איידער וואָס — צעווישן אונז זאָל בלייבן —

אַפּגעטאָן, וואָס ס'איז ניט שיין באַשרייבן.

ווי אַ בליץ פון קלאַרן הימל וואַלט געטאָן אַ שווינדל

און פאַרבלענדט דאָס געצנדינעריש געזינדל,

זענען זיי אינמיטן זייער „גאַט-באַהעפט“

שטיין געבליבן ווי געפלעפט.

און ווען זיי האָבן זיך אַ שפּאַר געטאָן

צום אויבנאָן,

דערזען ערשט (וויי-און-אָך!) —

דעם גאַנצן בראַך:

ס'האַט דער אלבאטראַס

געטראָפּן סאַמע אויף דער נאָז.

דער טײַך און דער גאסלאַמטערן

ביים זײַט פון וועג,
וואָס פירט לענג-אויס דעם ברעג
פון איינעם גאַר אַ שיינעם טײַך,
אזעקגעשטעלט מען האָט אַ גאסלאַמטערן.
און ווען ס'איז צוגעפאלן נאכט, נעמאָן זיך אַ צעגענעץ,
האַט אויסגעזען ווי גלייך
פון הימל וואָלט אַראָפּגעפאלן דאָ אַ שמערן.
די כוואַליעס האָבן זיך צעשימחהט אָן אַ גרענעץ.
געווען אין גרויס פאַרבליף
ווי ס'נעמט דאָס ליכט זיי דורך ביז טיפּסטער טיף,
און נאָך דערצו איעדער כוואַלינקע באַזונדער
באַצירט מיט ליכטקרוין, גאַר אַ ווינדער.

און כוואַליעס, אומגעצײלמע אירע,
באַוועגן זיך אין טאַנץ און זינגען שירה:
„אַ דאַנק, לאַמטערן, אייביק וועלן מיר דיך לויבן
פאַר נס פון האָבן אונז דערהויבן!
מיר וועלן מערנישט בלייבן אין די נעכט פאַרטינקלט.“

זיי קניקלען זיך צום ברעג צעפינקלט.
און ווי זיי טענצלען
און צעטרענצלען
ס'פאַרמעג פון זייער רײַך-פּאַעטיש לשון —
לאַמטער האָט פּלוצלינג זיך פאַרלאָשן...

די גאסלאַמטערנס און די זון

די גאסלאַמטערנס טעלעפאניש פירן אַ געשפרעך,
באַהאַנדלען די פראַבלעמען פונעם צעך:

— האַלאַ, האַלאַ, חברים, — שטורעמט אַ לאַמטערן, —
כ'קאַן שווערן,

אַז אַלע צרות נעמען זיך דערפון

וואָס ס'שיינט אַט-די... ווי רופט מען זי... די זון!

אַ גאַנצע נאַכט מיר אַלע אירע —

אויסגעשטעלט אויף שמירה,

און שטאַלץ מיר הערשן איבער גאַסן,

באַלייכטן די באַוועגונג פון די מאַסן,

און יעדן איינעם, קליין-ווי-גרויס,

באַלייטן צו זיין הויז.

און ווי נאָר די יפּיפּיה אין מיזרח גיט אַ צייכן

און אירע שטראַלן אונז דערגרייכן,

פאַרלעשט מען אונז (אוי-ווי!) און מיר, יחסנים,

מיר בלייבן שטיין ווי אַפּגעשמיסענע נאַראַנים!...

אַ צווייטער קלוגעטשקער לאַמטער לייגט פאַר דער קאַנפּערענץ,

אַ סוף צו מאַכן צו דער ווילדער קאַנקורענץ.

געזאַמפּערט זיך און פאַרט גענעבן זיך אַן עצה:

ווען זון גייט-אויף (אַ נעכטע אויף איר מאַמען!),

איעדער איינער אונטערשטעלן זאָל אַ פלייצע

און איר דעם וועג פאַרצאַמען...

די פאן און די בגדים

אין קעלער צווישן בגדים, אַנגעוואָרפֿן דאָ — ווער ווייסט ווי לאַנג? —
געשטאַנען איז די פּאָן, פּאַרוויקלט אויפֿן שטאַנג.
און ס'האַט דאָס אַלטוואָרג מיט נקמה-גיר
געפינען צײַט צו רייצן זיך מיט איר:

„אַט ערשט געטראַגן דיך אויף דעמאַנסטראַציעס
פאַר פּרײַהייט, ברידערשאַפט פון נאַציעס,
באַרייט צו גיין פאַר דיר אין פּײַער.
און איצט פאַרגעסן שטייטו, צון אַ פּלאַקן גלייך.
פון אַלע גליקן דײַנע — אויסגעלאָזט אַ טײַך“.

אַן אויסגעריבענע פאַר הויזן גלוסט זיך טאַן אַ קרייך:

— אַן אײַנגעוויקלטע, פאַרבאַרגענע אין זיך,
דו שווינגסט, אַ וואָרט נישט אויסצוריידן.
פאַרגעסן, אַז חברים זענען מיר אין ליידן.

נ'אַן אַפּגעקראַכן טכוירל:

— אונז אַלעמען באַשערט איין גורל.
אַרײַנגעוואָרפֿן מ'אונז אַהער דער באַלעכאַס
און ליג און וואָרט, דער רוּח ווייסט וואָס!

— בלויז איר, אין אײַער לעבן אײַנגעקוואַרטן,
זענט די, וואָס ווייסן נישט אויף וואָס זיי וואָרטן, —

קלערט-אויף די פאָן זיי דעם באַשייד
פון זייער שאַדנפרייד, —
און איך — איך וואַרט: אַט וועט אַ יאַנצעו ווידער קומען
מיט שמייכלען און מיט בלומען,
און דאָן, בשעת איר ליגט דאָ וויסט
און איבעריק ווי מיסט,
בין איך באַנייט-אַ-קאָן
די אַלמע, ליבע פאָן,
וואָס פלאַמערט שטאַלץ איבער די גאַסן,
פאַרויס פון די מאַרשירנדיקע מאַסן!

די וועלט איז אַ בינע

שעקספיר

די וועלט איז אַ בינע,
די מענטשן — אַקטיאָרן,
ווי שעקספיר

אַמ־דאָ נישט לאַנג
האַט זיך פאַרשפּרייט אַ קלאַנג,
אַז שעקספיר, דער געוואַגטער בעל-הלומות,
אַראָפּגעיאָוועט האָט זיך פון יענוועלטיקע מקומות
אַהער, אין אונזער וועלטל — דעם טעאַמער.
געמיינט האָט גלאַט ער
אַ קוק טאָן ווי סע שפּילן היינט די מענטשן — אַקטיאָרן.

נאָר שוין, בניִים ערשטן אויגנבליק אַנטוישט געוואָרן...
אַפּגעקערט זײַן פנים פון דער בינע
מיט אַ מינע,
ווי ר'וואַלט אַ ביטרע פיל אַראָפּגעשלונגען...
נ'מיט גרויס פאַרדראַס וואָס די נסיעה זינישט געלונגען,
נאָך צוויי-דריי טעג
גענומען פאַקן זיך אין וועג.

סע האַבן קוים געפּועלט בניִים אים די רעזשיסערן
ער זאל באַוויליקן צו קומען אויף אַ זייגעזונט-באַנקעט,
זיך לאָזן כאַטש פון זיי באַערן.
מען האָט מיט מאַסטן אַנגענידעט אים צו זעמ...

דאן הייבט זיך אויף דער מאַסטמיסטער און פֿיערלעך דערקלערט :
„און איצטער וועט ר' שעקספיר, וואָס פאַרשטייט דעם ווערט
פון קונסט, און ווייסט אַווי-און-וואָס מע דאַרף,
זיך טיילן מיט די איינדרוקן פון אונזערע טעאַטער-שטיק“.

נאָר שעקספיר ענפערט קורץ און שאַרף :

— „די גניבה“ פירט איר אויס גאָר אַן אַנטיק,
„די לינקע ליבע“ שפילט איר גאַנץ געניט און מיט געפילן
און אויך „דער מאַרד“ איז גאַרנישט נודנע...
בלויז ווען מע קומט „גערעכטיקייט“ צו שפילן,
שפילט איר גאָר פאַסקודנע...“

געניאלע מפרשים

אן אַרדע וועלף, זיך טרעפנדיק אין וועלדל בני דעם באך,
גענומען זיך אינטערעסירן מיט הנך.
דערהויפט איז זיי געפעלן, א מחיה,
די אידיליע פון דעם אחרית בני ישעיה,
ווען אַפגערוימט — די שמרויכלונגען און צאמען,
און וואָלף מיט שעפס זיך פיטערן צוזאמען.

— באמת, — מיינט איין וואָלף, — אַ גאַלדענע עפאָכע.
מ'דאַז זיין מאַכן איבער איר אַ ברכה.

— סאַרז פראַגע! — מאַכט דער צווייטער, — שלעכט איז נאָר
וואָס מירן

דאַרפן וועגעטירן.

— וועט זיין נישט ליכט, — גיט-צו דער דריטער, — היטן זיך
פון זינד,

אַרומשפאַצירנדיק צעווישן שאַף און רינד.

— אַזוי באַהאַנדלען וועט מען אונז? נישט מעגלעך! —
פינמלט פערטער וואָלף מיט זיינע אייגלעך, —
סע גייט דאָך אין מקיים זיין דעם חלום
פון אייביק שלום,
מסתמא וועט ער, דער אַדאָן ישעיה
אונז אונטערפילנעווען מיט שעפסן פון מאַלאַיע.

דאָס אַנטיקע געשטאַלט און דאָס גילדן מלאכל

פאַרגלומט האָט זיך אַ רייכן מאַן
(האַט אויך געשעפּטן, דאַכט זיך, אין איראַן...)
מיט גילדן מלאכל באַקריינען
און באַשיינען
דעם „נאַזאַרענערס“ אַן אַנטיקן-אַלט
געשטאַלט.

האַט אויפגעפלאַקערט „נאַזאַרענערס“ צאַרן :

— אַך, וואָס פון מיר געוואָרן!
אַז אַלין, וואָס כ'האַב געפריידיקט און דערקלערט —
אויסגעטייטשט פאַרקערט!
שוין וויפל מאַל באַוווּזן, אַז איך בין אַ שונאַ-בצע,
איז גלייך איך וואָלט גערעדט צו
דער וואַנט...
אַבי מע שיקט די שליחים אין איעדן לאַנד
די פעלקער אַפצושטויבן,
באַקערן אין מיין גלויבן.
און דאָ ביים זייט — אַ גילדן מלאכל...
אַ פלי געזונטערהייט אַהין, וווּ ס'איז דיין היים —
צום גלחל...
צי זעסטו נישט: געקנאַטן כ'בין פון ליים?

— נו מאַקע ווייל אַזוי, מיין האַר, —
נעמט מלאכל אים טרייסטן אין זיין צער, —
בין איך, דער גילדענער באַפּוּן,
דער סימבאָל פון מיין אייגנטימערס שוין.
שוין לאַנג אַז דאָרט, וווּ דו נעמסט קרישלעך זיך און שיילן,
קומט ער פאַרשמירן, און פאַרגלעטן, און פאַרהיילן...

א פוקס – א בעל-דרשן

א פיקסל, וואס בטבע איז א טיכטיקער פארשוין,
פארגלוסט האט זיך צו ווערן א בעל-דרשן,
זיינע דרשות, זאפטיקע ווי קארשן,
האלט ער פאר דעם וואלדיקן באוויין.

טרעפט ער איינמאל אן אן ארדע וועלף
אויף א „קומזיץ“ בני א שעפסל,
נאכדעם ווי געמאכט א „שנעפסל“,
באגריסט ער זיי: „גאט העלף!“,
טוט א דריי אריין זיך אין דער מיט:

— זאל אייך וויל באקומען. בעסטן אפעטיט!
דאך... כ'קאן שווערן, קינדער, אז איר האט פארגעסן
אפילו וואשן זיך צום עסן
און א ברכה מאכן „שהפל“.
און דעם שעפס אפילו נישט געקוילעט לויטן דין...
אין סעכצאקל
וואס האט דאס לעבן אויף דעם וועלטל פאר א זין?
מיר ווערן פאר נסיונות בלויז געשמעלט,
פדי צו קומען ריין אויף יענער וועלט...
דעריבער דארף מען צדקה געבן, זיין א מכניס-אורח...
דעם רשע, איינגעזונקען ווערן זאל ווי קורת,

שמניסן וועט מען דארט, רבותי, אני וועט מען אים שמניסן
פאר די עבירות זיינע...

— הער נאר, — פארט א וואלף אריין אים אין דער מענה
גאנץ איידל, —
וויפל איז דער שיעור דיר פאכען מיטן וויידל?
מיינסט, ווייזט-אויס, א וואלף געגליכן צון א בער איז.
דרייסט א ספאדעק: די וועלט, יענע וועלט, עבירות...
און דו בלאפסט, קענארע, גאנץ גרויסארטיק.
זאג: ווילסט אויכעט אפּלעקן א בינדל דא — און פארטיק!

דער באַק און דער בוים

— ביסט ווערט, דו פרעסער איינער,
מע זאל דיר אַנברעכן די ביינער! —
צערוישט זיך בוים, קאָן מערנישט איינהאַלטן זײַן פעס, —
וואָס מיינסטו דיר — אַ שפּאַס?
ווייניק דיר דעם גאַנצן טאַג זיך אויף דער לאַנקע פּאַשען,
באַדאַרפסט נאָך גנבענען דערצו און נאַשן,
אַרומצופן בני מיר אַוווּ אַ שפּראַץ, אַ בלעטל!

— אַמער וואַלטסטו די מענות דינע אַנגעשריבן אויף אַ צעטל
און אַפּגעשיקט צום זיידן מינעם מיט אַ רויט משיח-פּערדל? —
קניט אומגעשטערט דער באַק מיט פרומען בערדל,
ווי גאַרנישט אים געמיינט, — סע שיקט זיך קוים,
אַן אַנשמענדיקער בוים
זאל יענעם הוישד זיין, זאל לשון-הרען...
מע קאָן דאָך מיינען, אַז מיר ליגט אין זין בני דיר צו שנאַרען...
די מינעס אינדעראמתן איז גאַר אַזוי:
איעדן אינדערפרי, אַרום האַלב זעקס גענוי,
ווען ס'טרייבט דער פּאַסטעך אונז אַרויסעט אויף דער לאַנקע,
איז גייענדיק פּאַרבני, צו דיר שוין איך פּאַרבלאַנקע,

און טו מיר גלאט אזוי א צופ א בלעטל.
איז וואס-זשע מאכסטו-אן א ווינט אין שטעטל? ...

— אזוי, אזוי, נישט מיך חלילה ביסטו אויסן, גראָזן-פליקער,
נישט איך בין, הייסט עם, דאָ דער עיקר,
נאָר גלאט אזוי זיך, גייענדיק פאר בני,
איי-איי-איי,

טאָג-איינ, טאָג-אויס מיט מיניע בלעטער זיך פאסמאקעט,
און באַלד געלאָזן מיך אינגאנצן נאקעט!

די הינט און די אינדיקעס

— פויליאקעס, — האַלדערן די אינדיקעס, — און איינס פון צווייטן גרעסער,

אומזיסטע פרעסער!
דעם גאַנצן מאָג אויף אלע פיר זיי ליגן
און כאַפן פליגן.

— און איר ווער זענט דאָס מיט די לאַרדישע מאַנירן?
אַבי זיי בלאָזן זיך, שטאַלצירן.
זיי ווייסן ווען ס'איז פורים... זאָל כאַטש איינער צווישן אייך, אַ לאַדער,
אונז זאָגן ווען ס'איז פסח? „אַדר-אַדר-אַדר!“

געקריגט זיך אזוי לאַנג און זיך געזידלמ
ביז ס'האַט דער חלף איבער גערגעלעך געפידלמ.
זײַט דעמאָלט האָבן פלבים — בענעמאַנעס! —
געקראָגן גרויס רחמנות
אויף די יתומים — ס'קינדוואַרג פון די אינדיקעס.
נישט איינמאָל זיך פאַרקלערט ווי וויי-און-וויינדיק איז...
ביז וואָן איין נאַכט זיך נישט געקאָנט באַהערשן און די פּיינע לײַט
פון עלנט די יתומימלעך באַפּרײַט.

כשעת סע פליען פעדערן אין ווינט,
האַט איינער פון די הינט —
ווייזט-אויס, נישט צוגעלאָזט פון סעודהלע צו נאַשן —
גענומען זאָגן מוסר זײַנע ברידער און זיי וואַשן:

— איך ווייס, פאר אונזער ערלעכקייט מיר ווערן אויסגעריסן.
נאר אויב פארקערט, חברים, גיין אויף קרומע וועגן — מייג עס?
די פראגע איז צו מעגן מיר די קינדערלעך געניסן,
אויב מיט די עלטערן געווען בארויגעס.
איך מיינ, דאס איז פארברעכעריש, ס'איז שוויניק!

— וואס האקט ער אונז א טשיניק! —
אים ענפערט אפ אן אלטער הונט, א ליץ,
וואס האלט זיך פאר א ספעץ
אין יושר-ביזנעס. און זיך פאסמאקעווענדיק מיט די ביינדלעך
„ניאס-ניאס“, ער שמייכלט מיט די ציינדלעך
און קליגט זיך : —
מע מוז די זאך באנעמען גאנץ געדולדיק.
אמת, מיט די עלטערן געקריגט זיך,
וואס זענען אבער דא, ניאס-ניאס, די קינדער שולדיק?...

דער ריכטער, וואָס נעמט די זאך גאַנץ ניכטער

דער וואָלף באַשטימט געוואָרן איז אין וואַלד — אַ ריכטער,
היות איז נישט קיין יאָלד און נעמט די זאך גאַנץ ניכטער.
באַווייזט זיך באַלד דער פּוקס און ברענגט אָן אינדיק אים צו פירן,
און אויפן מישפט, הינטער צוגעמאַכטע טירן:

— אַדוני שופט, אַנגעפיקט דעם גנב אין אַ גאַרטן,
בשעת ער פראַוועט דאַרטן
די ווילדע שטיק.
זיך אַנגעבלאַזן, פאַראַדירט אַהין-און-קריק,
אין פולן גלאַנץ
פירט-אויס זיין ברויגעס-מאַנץ,
און לאַזט זיך ווילגיין ווי אַ פרינץ אין מאַנטע
אויף יענעם קאַנטע...

— אַהא, אַ גנב, — בייזערט זיך דער שופט, — פון די פייגל,
וואָס מאַכן זיך אַ דריסט-רגל
אין פּרעמדע גערטנער? חייב מיתה! מ'ער געדענקען
אַ צווייטן מאל נאָך יענעם האַב זיך נישט פאַרבענקען...

— ס'א ליגן, — מאַכט אַוועק דער אינדיק, — אייסעכוואַס.
דער גאַרטן, וווּ איך האַלט מיך אויף, געהערט מיין באַלעבאַס.

— מיר קענען גוט די ריידעלעך, די זיסע.
ביסט, הייסט עס, נישט קיין גאַנעוו? — חייב מיתה.

— ס'טײַטש, — צעיאַמערט זיך דער אינדיק אין זײַן נױט, —
פאַרוואָס פאַרמישפט מיך צום טױט?

— איך ווײַס? — טוט ממזריש אַ שמײַכעלע ר' וועלוול, —
דינגסט זיך דאָ מיט מיר ווי נ'א געוועלבל, —

— איך בין אַבער אומשולדיק!

דאָ טוט ר' וועלוול שוין אַ ווײַז די צײַגער אומגעדולדיק:

— וואָס הייסט אומשולדיק? כאַ-כאַ-כאַ!

האַסטו געזען אַזאַ?

נאָדיר גאָר אומשולדיק! שולדיק ביסטו, זינדיק

שוין דערפאַר אַליין וואָס ביסט אַ אינדיק.

שפארבערס

בנים סאמע פעלדזן-ראנד

פון פייגללאנד —

א דרינגלעכער צוזאמענפלי פון שפארבער.

מען איז געשטאנען פאר א שאלה, גאר אן הארבער:

„וואס טוט מען מיט די טויבן, די קאליריקע ממזרים?

ווי דאס דערגייט די יאר און טרייבערט די געדערעם!

אויף יעדן שריט דו הערסט גאר „רוצחים“ און „פארברעכער!“
און די רכילותן צעווארקען זיי פון אלע דעכער.

— איך מיינ, חברים, — עצהט איינער, —

מע דארף זיי אַנברעכן די ביינער.

— ס'איז ווייניק, — מאַכט דער צווייטער, — ס'עט נישט טויגן.

מע דארף זיי אויסקראצן די אויגן.

— צו וואָס, חברים, — האַלט אַ דריטער, — זיך דעם מוח בויערן?

דאָס בעסטע איז: פאַרשטאַפּן זיך די אויערן.

— דו מיינסט עס ערנסט? — גיט דער פירטער מיט רציחה שוין

אַ שמראָם, —

מע דארף זיי געבן שמעקן דעם אַטאַם.

דאָ שטעלט זיך אויף דער יושב-ראַש ר' יוסף,

אַ שפאַרבער — אַ פּילאַסאָף,

וועט דיר ניט טשעפען אינעם זומפ א פראַש, —
שמעלט זיך, הייסט עס, אויף דער יושב-ראַש :

— איר ליבע הערן, — הייבט ער אָן, — איר ליבע דאַמען,
אז אויסגעריסן מעגט איר ווערן דאָ צוזאַמען!
פאַר אַלע עצות איינערע, אין חכמה אומדערשעפלעך,
אינך קומט אַ גלעט צו טאָן די קעפלעך...
זיי טויגן נאָר אויף מישטשע ניין כפרות.
איך וואָלט פאַר זיי נישט געבן וואָס דערווערט אַ האָר אַין,
אויב איר'ט זיך ווייטער פירן ווי איר פירטצעך
ניפאַרגעסן בלייבט לאַ תגנוב און לאַ תרצח !

די „קליינע קאַרעגירונג“

א יונגער לערער, א בעל-דמיון, איבערטרייבער
(געקליבן זיך צו ווערן א בארימטער שרײַבער)
געגלויבט אפילו, אז ס'איז שוין געקומען דער משיח
און געפינט זיך דא אין לאַנד... הקיצור,
פדי איר זאָלט זיך נישט באַקלאַנגן, אז דאָס מיַנסעלע צעצי איך:
איין שיינעם מיטוואַך האָט דער שוויצער
גענומען די תלמידים זײַנע אויף שפּאַציר אין חיות-גאַרטן.

— אַט האָט איר, — נעמט ער זיי דערקלערן דאַרטן, —
ס'קאַליכריי-פייגעלע, און אַט — דער אַלבאַטראַס.

— ווי שייַן, ווי שייַן! — אַנטציקן די תלמידים זיך, — און דאָס איז וואָס?

— דער פיפּערנאַטער... מערקט אייך, קינדער, —
צעשפּילט זיך זײַן פאַנטאַזיע, — זעט ווי שוין אַצינדער
סע הערשט די אַרדנונג דאָ, אַ נײַע,
ס'איז פאַקטיש שוין פאַרוואַרט דער חלום פון ישעיה:
אַט — דאָ-אָ ווײַנט דער מיגער, אים אין שכנות — דער זשיראַף;
בײַם זײַט שפּאַצירט אַרום דער הירש, אַ שמאַלצער ווי אַ גראַף;
און אַט — דער לייב; דערנעבן אַ פאַר טריט — די ווילדע ציג.
מ'האַט נישט געהערט ס'זאָל זײַן צעווישן זיי אַ קריג.

— צו וואַס-זשע, — פרעגן די תלמידים, — די מחיצות, גראַטעס?

— איך מײן, — דערקלערט ער זיי, — די טאַטעס
פון אונזער שטאַט... יא... נעמענדיק דעם נביאס אידעאַל
אויף פּײַער-פּראַבע פון רעאַליזירונג,
באַשלאַסן האָבן דאָ, ווי תמיד אין אַזאַ מין פאַל,
צוצוגעבן בלויז אַ קליינע קאַרעגירונג.

דער קאטער און די טויבן

דער קאטער, ווי שווער איז צו גלייבן —
געווארן א שמעלקע איז ער מיט די טויבן.
און אפּטמאָל ער כאַפּט זיך אַרויף אויפן דאָך
צו בײַטן אַ וואַרט וועגן פּאַלקלאַר, תּנך, פּראָגרעס,
העלעניזם, און גאַטיק.
דערבײַ אויך אַ נאַש טאָן אין הילכות עראַטיק...

טרעפט איינמאָל אַ טאַג, און מען פירט אַ פּאַלעמיק,
פּאַנאַנדערגעוויקלט געוואַגט און פּאַרנעמיק,
איין טויב וויל אַן ענפּער באַקומען:
„וואָס זאַמט זיך משיח, פּאַרפּעלט אַלץ צו קומען?
ער וואַלט אונזער וועלט פון יסורים באַפּרײַט“.
אַ צווייטע טויב האַלט, אַז דערצו איז נאָך ווײַט...

נאָר דאָ וואַרפט אַ פינצטערן בליק אויף דער סטײַע
דער קאטער, נעמט דרשענען: אמר אַבײ,
ס'האַט וועלט נישט קיין תיקון, אין חושך מיר טאַפּן,
דערפאַר ווײַל דאָס מײַזעלע לאַזט זיך נישט כאַפּן.
יא, פּל-זמן סע הונגערט אַן איינציקער קאטער,
איז צײַט, זאַגט דער אויסלייזער, האָט ער!“

צעפּינמלען זיך טויבן דערשראַקן, דערפּילן
מיט וועמען זיי שפּילן:

— וואָס מיינט איר, מיין הער, —
טוט אַ וואַרקע אַ מיכל, — איך שווער,
אַ ס'פעלט איך אַ קלעפקע.
פריטשעפקע!

— ניצו-ניצו, „גומע פריינט“ — זיך צעניצווקעט דער קאַמער, —
אוי גאַמעניו-פאַמער!
וואָס ליגט זיי דערין
אַז כ'הונגער, די הינמישע זין!

און ער קערט זיך אַוועק, אַ באַליידיקמער:
„אומזיסט פאַר זיי פריידיקט ער,
ווייל ברענגען אין זייערע מוחות אַ מאַלק,
אַזאַ מין שמאַלקעפלדיק פאַלק.
קומט-אַפּ בלויז מיט ברעקלעך... אַ מפה דאַס ווייסט
וואָס ס'הייסט
געניסן
אַ פעמינקן ביסן!“

וועלפישער רחמנות

דער וואַלף — ווי שוין דערציילט אַמאָל
פון זײַן כּפּוּדִיקער ראָל
אין וואַלד ווי אײנער פון די ריכטער,
וואָס נעמט די זאָך גאַנץ נײַכטער —
פאַרמישפט האָט דאָס הינטל פּאַלאַדין
צו ווערן אָפּגעשיקט אַהײַן,
פּונדוואַן מען קומט שוין נײַט צוריק,
פאַרמישפט: זיך צו וויגן אויפן שטריק...
אויף וואָסער גרונד? נישט וויכטיק,
אַבי דער אורטייל אויסגעפירט זאָל ווערן ריכטיק...

נאָר ס'האַט דער פּלכ אויפּגעהויבן אַ געוויין,
אזש רירן האָט געקאָנט אַ שטיין.
וויר'י * סע האָט דער וואַלף גענומען זיך די אויגן ווישן,
נ'באַפוילן, זיפּצנדיק מיט קורצע אינטערוואַלן,
אַז אויף דעם אַרט, וווּ ס'דאַרף דער הונט פון שטריק אַרונטערפאַלן,
אונטערלייגן אים אַ קישן...

* ווי אַ ראַיה.

' 1 1 2 3 0 1 0

דער קאַמעט און די לבנה

ס'האט איינמאל אַ קאַמעט

(גאַנץ זיכער אַ פּאַעט)

געשדכנט זיך צו דער לבנה.

און אַפּט געשיקט איר אַ מתנה

אַ מעטעאָר...

איערן שמערן-יאָר —

וואָס מיינט בײַ אונז דאָ אַ יאָרהונדערט —

געקומען און זי שמאַרק באַוונדערט,

דערקלערט זיך איר אין ליבע,

און טאַקע מיט דער סיבה

וואָס אַ געפּלאַם אין זײַנע אינגעוויידן ברענט,

נ'ער שמרעקט צון איר אין תּפילה זײַנע הענט :

— בין גרייט, מאַמוזעל, צערניסן זיך אויף שטיקלעך,

אַבי אײַך מאַכן גליקלעך.

און די לבנה, כאַטש געזען, ער נעמט עס וואַריק,

געדרייט זיך אויפן קאַריק,

און מיט דער נאַז געקרימט,

און קוים אַ וואַרט פּאַרלוירן: „קימט,

מײַן הער, איבעראַיאָר,

און אַלץ וועט ווערן קלאַר.“

ביז וואנעט דעם קאמעט
(אן צווייפל א פאעט)
איז מיטאמאל די זאך געווארן נימאס.

— טע-טע-טע, — האט ער געביטערט, — ווי דאס מאכט
פון זיך א צימעס.

און איך אליין, ווי ווייט בין איך דערפארן
די אלע מיינע יארן,
אין פיין פארשווימענע,
צוליב אן אויסגעקוועטשטער לימענע,
וואס די שיינקייט אירע אומגעזארגט
אין ביוטי-פארלאר * ביי דער זון זי בארגט?

* שיינקייטסאלאן.

די מאַראַל אין בבל

א שוישפילער מיט דער מאַראַל איז זיך מטפל.
זיך צוגעקלעפט א בערדל, ווי א רבל,
באוויזט „אויף וואַסער שטאַפל
געוונקען איז געווען אַמאָל די זימלעכקייט אין בבל“.

ער טרעט-אויף, ווי א פארטנער מיט א „גרויסער באַלערינע“,
וואָס גיט זיך אַ צעשווינגל אויף דער בינע.
זי טאַנצט דעם טאַנץ פון זיבן שלייערן,
א „ינגיקע באַלדייערן“.
און טאַנצנדיק צום טאַקט פון טאַמבורין אין האַנט פון אַ „כאַלדייער“,
זי וואַרפט אַראָפּ פון זיך אַ שלייער נאָך אַ שלייער...

און ווען דער עולם עקספלאַדירט, פאַטשט ווילד און ווילדער בראַוואַ
דער טענצערן, וואָס איז געבליבן שטיין, ווי מוטער חווה
אין אירע פּינגבלעמער,
פאַרניגט ער זיך פאַטעטיש, אונזער רבל:

— איצט איז אייך קלאַר, געערטע צושויער, איצט זעט איר
ווי זינדיק מ'איז געווען אַמאָל אין בבל? ...

די פלאַנץ און דער פלאַקן

— זעט-אויס, ער האט אַ בין אין קאפּ
דער פלאַנצער אונזערער, — לאַכט-אַפּ
פון יינגן ביימעלע דער פלאַקן,
און הערט נישט אויף צו בראַקן: —

נאָר גלעט דיר, צאצקעט זיך מיט דיר, דאָס גרויס פאַרמעג,
און מיך האַט ער (אַ בראַך צו זיינע טעג)
אַריינגעכמאַליעט אין דער ערד, דיך צוגעבונדן מיר
צו ניאַנטשען זיך מיט דיר!
כאַטש לויט מיין עלטער, און מיין ווערט,
באַדאַרפט וואַלט זיין פאַרקערט:
אַז דו, דו שנעק, זאַלסט מיך באַדינען,
ביים הימל בעטן איך זאַל ווידער גרינען...
ביים קלענסטן ווינטעלע — ווי דו הייבסט אָן צו פלאַמען,
און ציטערן, זיך מאַמען.
ווער שמועסט, אַז סע קומט אַ שמורעס-רעגן,
איז בעסער נישט צו פרעגן...
שמאַט אַנצוקוועלן וואָס ער נעמט בחינמדיק אונז באַדן,
דו בייגסט זיך, נייגסט זיך ביזן באַדן:

„אוי מאמע, מאמע, האלט מיך צו, אט ווער איך אפגעבראָכן!“

אזוי האָט פּלאַקן אַליץ געהווקט און געשטאַכן.

דאָס ביימעלע — געבויגן טאַקע זיך אין ווינט, געציטערט,
און אַליץ געשוויגן שמיל, פאַרביטערט...
דערווייל געוואַקסן און געבליט אַ יאַר נאָך יאַר.
און איצטער (וועמען איז נישט קלאַר?) —
אויסגעוואַקסן שטייט אַ בוים מיט גרינע לאַקן,
און דער פּלאַקן איז געבליבן פּלאַקן...

באַרימערישער קאַטער

גאַרנישט עטיקעמיש. פשוט און אַלטמאַדיש,
ווי דער קאַטער האָט באַמערקט דעם אָפּגעדעקטן לאַדיש,
אין קעבל אויפן דיל,
זיך צוגעגנבעט שמיל,
געטאָן אַ שמעק,
אַ לעק,
געזען: די מילעך — נישט נאָר קאָן מען זיך מיט איר נישט סמען,
נאָר טאַקע גאַנץ געשמאַק, מיט אַלע זיבן טאַמען.
דערנאָך אָן צערעמאַניעס זיך אַרויפגעבעטן
אויפן טיש צו די קאַקלעטן.

דאָס אַלץ זעט-צו די קאַץ פון שכן.

— סאַראַ מיטיק, — חנפּעט זי, — נ'אַ פּראַסטן אינדערוואַכן.

— אַ וואַזשנער עסק, — גאַדלע זיך דער קאַטער, — שפּילט ביי
מיר אַ ראַליע.

דאַנקען גאַט, איך האָב זיך נישט צו קלאַנגן אויף מיין דאַליע.
מיין באַלעבאַסטע, אַזאַ מלאַך ווי זי איז לויט איר באַנעמען,
זאַרנט שוין ס'זאַל דאָס האַרץ נישט איבערקלעמען.
דאַכט זיך, אַז פאַר מיר נישטאַ איז קיין פאַרבאַטנס
פון אַ שטיקל פּומער ביז אַ טייבל, אַ געבראַטנס.

צום אומגליק יאָוועט זיך אין מיר די באַלעבאַסמע
און מיט אַ צאַרנדיקן „נאַ, אַט האַסמע!“
שיקט אים נאָך אַ שטיין אויף זײַן נסיעה.
אַ גליק וואָס נאָר אין פּיסל די פּגיעה.

— וועמען, וועמען, — טוט אַ שטאַך די קאַץ, — נאָר מיר דיין
„מלאך“ — אומפאַרשטענדלעך,
כאַטש גיב מיר טויזנט רענדלעך.

— דו ווייסט נישט וואָס דו בעבעסט דאָ, — קרעכצט נעבעך
הינקענדיק דער קאַטער, —
אַבי זיך אָפּגעזאַגט — און פּטור.
דאָס פירן מיר דאָך אַ וויפּוח. ווייל נישטאַ קיין חשק
די דינים היטן וועגן מילעכיק און פליישיק.

א פליג

א פליג, וואָס האָט זיך אויפגעהאלטן אין אַכסנייה
בײַ אַ משפּחה, וווּ געהערשט האָט אַרעמאַניע,
אַ גאַנץ אידעאָליסטישע, באַלעזן רעלאַטיוו,
נ׳געהאַלטן זיך (מיט רעכט) פאַר פּראַגרעסיווע;
כאַטש נישט געלעקט קיין האַניק, נאָר מיט „טרוקנס“ זיך געוואַרגן,
גענלייכט, אַז קומען וועט אַ שענערער דער מאַרגן, —
פאַרגלוסט זיך איינמאַל איבער פּרעמדע הײַזער מאַכן אַ שפּאַציר
און פאַרבלאַנדזשעט אין דער קיך פון אַ באַנקיר.

אַ רגעלע געבליבן ווי געפּלעפט,
נאָר באַלד פאַרשטאַנען: „בלייבן דאָ איז אַ געשעפט“.
אַ נעם געטאָן זיך בודק זײַן די טעפּ,
די טעלער, דעם קאַלבוניק * און די שעפּ.
און אַנגעפּרעסן זיך צו זעט,
האַט אונזער פליג גענומען שלאָגן זיך על-חטא:
„באמת, מען באַדאַרף צו זײַן אַ יאַלדן
נישט צו זען אַ לעבן, אַזאַ גאַלדן...
אַפּגעפינצמערט מײַנע יאַרן — און פאַרפּאַלן...
אַך וואָס מיר אידעאַלן, ווער מיר אידעאַלן!

* כל-בוניק — אַ פלי אויפן עסטיש פאַרן אַפּפּאַל.

אויסגעקלערט דאָס האָט אַ חסר-דעה,
 צי אַ במלך אויסגעצופּט פון באַרד-און-פּאה...
 וואָס האָבן, מ'שטיינען געזאָגט, דערווערט די שענסמע מרוימען
 אַקעגן אַזאַ מיטיק? מערער ווי דער רויך פון קוימען? ...
 היינט די אַטמאָספּער, די נייע.
 וואַרעם, אַ מחיה"..."

איך קום, מיין ליבער לייענער, דיך ניט איבערראַשן.
 נישט איינמאַל שוין געמראַפּן —
 זאָל דער, וואָס כ'האַב די הענט מיר ניט געוואַשן,
 מיך פאַר די רייד ניט שמראַפּן —
 אַז אַ פּליג צוליב אַ פעטן ביסן
 פאַרהאַנדלט דאָס געוויסן.

דריי אורחים

דריי ראָבן האָבן זיך געיאָוועט צו דעם אָדלער אין זײַן נעסט.
געוואָלט די זכיה האָבן: זײַן דעם קיניגס געסט.
דער אָדלער מיט זײַן אָדל —
גראָד אויפגענומען זיי בכבוד-גדול.
פאַרבעטן זיי אויף מיטיק
און זיי מיט אַליץ באַגייטיקט.
פאַרגלוסט זיך איינעס פון די אורחים — „ס'אויסגעפיקטע אייגל“,
זיך נעמען באַקן בייגל,
זיך רימען, הייסט עס, מיט זײַן ייִחוס:

— מיין פאַטער, מאַיעסטעט, ט'באַקומען סמיכות
אויף כאַפן זשאַבעס, איז געווען אַ גרויסער חכם.
און איך, פאַרשטייט זיך, גיי אין זײַנע דרכים.

— אַ טײַערע מעצאַצע! — קראַקעט שוין דער צווייטער —
דו גאַלע גאַרנישט איינער, ווינטישער טרומייטער.
מיין פאַטער איז געווען אַ קאַפל גרעסער, —
אַ מומחה נ'הילכות אַנאַטאָמיע... אַ פראַפעסער!

— אַזוי גאַר? ... ביידע זענט איר גאַרנישט שכנגאַרנישט,
קיין אמת אין די מינינסעס אייערע — אַ האַר נישט, —
צעקראַקעט זיך דער דריטער אורח, און פאַרביטערט,
פאַר אויפרעג אַזש ער ציטערט: —

בלויז איך פארדין סימפאטיע.
איך שמאם פון אמתער אריסטאקראטיע, —
און אויף א שטיין זיין שנאבל שארפנדיק מיט פליים,
גימ-צו: — איך קאן עס אייך באווייזן שווארץ-אויף-ווייס...

נאָר ערשמער אורח און דער צווייטער
שוין וואָרפן זיך אויף אים: „אזא צעדרייטער!“

דאָ איז דער אַדלער שוין אַרויס פון זיינע ראַמען:

— אַך גייט צון אַלדי רוחות
מיט איינער גאַנצן יחוס,
איר גאַלע גאַרנישטן אַזעלכע, אַלע דרײַ צוזאַמען!

ש מ ל ק ע

וואריאציע

דער בחור שמולקע —
האָט ליב געהאַט צו רייכערן אַ ליולקע —
איז אומגעריכט מיט אַ בוקעט פּיאלן
אַרײַנגעפּאלן
אין הויז פון אַ באַקאַנטן שרײַבער. ס'האַט דער גדול
אים אויפגענומען מיט אַ שנעפּסל און מיט שמראַדל
און פאַר-אײן-וועגס געוואַלט שוין אויסגעפינען
מיט וואָס ער קאַן אים דינען.

דער בחור שמולקע
פאַררייכערט השיבותדיק די ליולקע
און שלעפט אַרויס פון טאַש
(אוי גאַמעניו, טי נאַש!)
אַ גאַנצן זשמוט מיט לידער.

— געקומען, — זאַגט ער, — צום באַרימטן שמידער
ער זאַל באַוויליקן צו געבן סמיכות.

און נעמט דערבײַ זיך רימען מיט זײַן ייִחוס...

דער שרײַבער טוט אַ מאַך פאַרלוירן מיט דער האַנט:
— נו ייִחוס, ייִנגערמאַן, יאַק ייִחוס.
וואָס דאַ אינטערעסירט גראַד מיך, איז
צי האָט איר נאָך דערצו אַ קאַפעלע טאַלאַנט...

די כעלעמער און דער חזן

קיין כעלעם איז צמאל אראפגעקומען
א חונדל אויף שבת.
ס'האט אים דאס שמעטל אויפגענומען
בכבוד-גדול. אויך די זשאבעס...

די לײַט, במבט שמילע —
געוואָרן אויפגעלעכט מיט דעם בעל-תפילה,
נישט אויפגעהערט צו ריידן וועגן אים,
געפרוּווט צו שאַצן זײַנע מעלות און זײַן שמים,
און זיך געדונגען, זיך געשפּאַרט...
ביז קוים דערוואַרט
דעם שבת. און די כעלמער, קינד-און-קייט —
אין שיל אַרײַן מע גייט.

ס'האט נישט גענומען לאַנג —
און קאַפּ-אויף-קאַפּ די שיל איז שוין געפאַקט.
נאָר עולם שפּאַרט זיך אין דער טיר. מע לאַזט אין גאַנג
די עלנבוֹיגנס... ס'האט קוים מיט מי די טיר פאַרהאַקט
דער שמש. און — אין טומלעניש, אין די געשטויסן
געלאַזט דעם חזן שטיין אין דרויסן...
ער קלאַפט אין טיר: „איך בין דער חזן, לאַזט אַרײַן!
איך זאָל אזוי אַ טאַטע מיניע קינדער זײַן!“
דערהערט ער ווי מע ענפּערט פון דער ענגשאַפט דאַרט:
„באַדאַרפט צו קומען פּרײַער, מער נישטאַ קיין אַרט“.

דער לידיקגייער און זײַן חבר

ס'האָט איינער אַ געוויסער לידיקגייער,
באַקאַנט ווי „חבר שניפּס“,
גענומען זיך צון אַ פּראָפּעסיע, גאָר אַ נײַער —
פּרוכטן אַלערלייקע צו פּורעמען פּון גיפּס.
קומט צון אים אויף אַ וויזט
זײַן חבר ליט,
נעמט ער רימען זײַנע שאַפּונגען און לויבן:

— זע די עפל, און די פלוימען, און די טרויבן,
די אַסקאַדיניעס, און די גוטעס, און די באַרנע,
די אַבריקאַסן, און די זאַרזערעס, — ווי אַנטיקוואַנע...
הײַנט די שאַלעקאַוויצן, דעם דרען, די קאַלענעס, די ווימפּערלעך,
ממש בעטן זיך צום עסן. מ'זעט באַשײַמפּערלעך:
איך בין אַ מיסטער פּון דעם אייבערשטנס גענאָד.

— טאַקע, — שמיכלט ליט, — וואָס איז דאָ פיל צו ברײַען?
גאָר אַ שאַד
וואָס דינע פירות קאָן מען נישט צעקײַען...

ר' מאיר און דער זייגערמאָכער

געקומען איז ר' מאיר פון זיין דארף אין שמאַט אַרײַן צו פאַרן
א זייגערל זיך קויפן אויף די אַלטע יאַרן.
נאָר וויפל זייגערלעך מ'זאַל אים נישט ווײַזן,
ער האַלט זיך שמאַל-און-אַײַזן:
„סע טויג נישט. ער פאַרשטייט נישט
פאַרוואָס דער זייגער גייט נישט“.

דער מײַנסטער ערגערט זיך דעריבער,
וואַרפּט די גאַנצע ראַפּט מיט זייגערס איבער
און ווען ער ווײַזט אים שוין אַ שטייגער
אַ זייגער,
וואָס פאַרשפּעטיקט אויף קיין האַר נישט,
וויל דער אַלטעמֶשקער אַוועקגיין דאָך מיט גאַרנישט.

— „אַלע זייגערס שטייען? — שמוינט דער מײַנסטער — גלויבלעך?
איר זענט, ר' יוד, אַ גרויסער נודניק!“ נאָר ר' מאיר
ענפערט מיט אַ שמייכל: — „כ'דאַנק אײַך זייער!“

ער איז, נישדאַגעדאַכט, געווען אַביסל טויבלעך...

געטרייער הונט

ווען ס'הינטל קאָשי טוט זיך אַ צעהאווקע
און דווקא,
ווען ס'ווילט זיך כאַפֿן מיטאַנצייט אַ דרימל,
איז ביטער... זיינע קולות לעכערן דעם הימל.
די גאַס געהערט אים איינעם,
פאַרבייגיין לאַזט נישט קיינעם.
כאַנאַכט, ווען ס'איז קיין לעכעדיקן נפש נישט צו זען און הערן.
די געסלעך שלאָפֿן רוּיק אונטער שטערן,
און די לבנה זיך באַווייזט אויף מיזרחדיקער זאַנע,
איז ער מכבד די לבנה...

ס'זאָל הייסן יאַקאַש, אַז ער כילט דערפאַר
ווייל ר'איז געטריי זיין האַר,
היט זיין פאַרמעגן,
זאָרגט בלויז פאַר זיינעמוועגן,
און גוט-און-פרום איז ער און די פּוּונה — ערלעך.

נאָר נישט געפערלעך —
איז יעדן קלאַר די זאַך —
בפרט סע איז זיין פאַך.
ער מאַכט דערפון אַ לעבן קאַשי,
און טאַקע גאַנץ נישקאַשע.

דער גרויסער טרובאדור

זינגען סאלאוויען אינעם וואלד באנאכט,
דאכט זיך: נישט די סאלאוויען, נאר דאס זינגט איר פראכט.
נאר דער קרא, וואס האלט זיך פאר א גרויסן טרובאדור,
נישט געפעלן איז די גאנצע פארטימור,
ביזערט זיך און קראקעט:

— העי, וואס האט איר זיך צעקוואקעט
ווי די זשאבעס?
קושט די אלמע שקראבעס!
טריילי-שמילי, פוסטע אקראכאטיק.
ווי איר ברעכט דאס רוק-און-לענד מיט דער טעמאטיק.
א רחמנות ווי איר לעכט דאס נעבעך אין דער פינצטער
אן דער מינדסטער
אנונג ווי איך בין בארימט פון נעוויארק ביז פפר-סבא...
ער, וואלט איר מיר דערלויבט מיט אייך צו מאכן פראבע.

און זי הייבט-אן זינגען אויפן שטעל אן אריע,
אזש סע נעמט זיי א קדחות, א סוכמראפישע מאלאריע...

די פליג און די בריל

אויף שאַלעכץ פון א ניסל —
א פליג, זיך ריכנדיק א פיסל אין א פיסל.
זי זעט: די בריל, וואָס אַבא נעמט-אַרויס פון שיידל,
באַהוקקעט ער און לאַשטשעט אַזוי איידל.
און אַט — ער זעצט זי זיך אַרויף גאַנץ אויבן אויף דער נאַז!

און שיער נישט פלאַצנדיק פון קינאה, זיך געטאָן אַ לאַז
צו מאַכן אַ שפּאַציר אין יענער געגנט...

גאַר ס'האַט ר' אַבא
זי אומגעריכט באַגעגנט
מיט גאַר אַ פּיינעם באַרעכאַבע.
האַט קוים אַסקאַפעט מיטן לעבן פון זיין דלאַניע.
דערצו די בריל, איר דאַכט זיך, שמייכלט מיט איראַניע...

זײַט דעמלט האָט די פליג געעלטערט זיך מיט דרײַ מעת-לעתן,
גאַר יענעם אויפנעם קאַן זי נישט פאַרגעסן.
סע קאַן זיך נישט פאַטופען איר אין מוח:
„מיט וועמענס פּוח,
די בריל אויף אַבאס נאַז זיצט ריכטנדיק, אַ גרעפן ?
און מיך, אַ פּייער זאַל אים טרעפן,
מיט אויפגעצאַפּל פון אַן אַפגעכריטן,
ער טריכט פון זיך, ווי דעם נישטימן!“

אַטאַמישע גליקן

די אטאם-ראקעטע און די ערד

טראַגט זיך אין די הייכן אַ ראַקעטע, אַן אַטאָמישע,
באַטראַכט זי אונזער ערד נ'מיט גאווה זיך צעבריימט:
„ווי די מאַדאָם זעמ-אויס אַ קאָמישע,
אין שרעק דאָס פנים אירס פאַרקרימט“.
און זיך גענומען זאָגן מוסר פון דער הייך:

— צי בין איך נישט דער וויסנשאַפטס דערגרייך,
וואָס לאַזט די צוקונפט זען, ווי מיט שפּאַקטיוון,
די רייכע פּערספּעקטיוון,
די גליקן, וואָס איך ברענג פאַר דיניע קינדער?
און נאָר אַ בלינדער...

נאָר ס'שלאַגט די ערד איר איבער מיט געבעטן,
מיט ווייכע רייד נעמט גלעטן:

— אַך, טייַבעלע, פון אויפּרעג זע זאַלסט נאָר נישט פּלאַצן,
אַניט כ'על האַבן זיך צו קראַצן,
ווי דאַרטן... דאַרט... אין די געמראַפּענע געביטן!...

און תּפּילהּט צום באַשאַפּער, וואָס די ערד באַשנינט:
אוי היט מיך, טאַמע זיסער, פון די גומע פּריינט,
פון מיניע שוואַים כ'וועל אליין זיך היטן!

דער לייב אין זײַן קאַמפּלוסט

אויף איינעם אַ באַראַט אין קיניגלעכן הויף
הייבט זיך אויף
דער אַלמער גענעראַל, דער בער —
לײַדט, נישדאַגעדאַכט, אויף אַסטמע, אַטעמט שווער:

— אַדוני מלך, גרויסער האַר!
דער שלום פון דער וועלט איז אין געפאַר.
ס׳איז קלאַר, מיין רעקס,
ווי דרײַ מאַל דרײַ איז זעקס:
פּדי דעם שלום אויסצוהיטן פון אַן עיני-הרע,
מצד די שכנים אונזערע, קאַטאַרע,
וואָס האַלטן אונז נישט קליגער פון דער ציג,
מוזן מיר דערקלערן קריג.

דאָ שטעלט זיך דער אינערן-מיניסטער וואַלף —
אַ גרויסער מעצענאַט און ליבהאַבער פון גאַלף:

— נו מילא, — מאַכט ער, — וואָס קאַן שאַטן?
ס׳קאַסטן דאָס געשעפּט אַ הונדערט טויזנט יאַמן.

— אויב נישט מער נאָר, —
טוט דער הירש אַ פיר מיט זײַנע הערנער.

— וואָס איז דאָס פאַר אַ קרעכצערײַ, —
ווערט ביז דער קיניג, — און צען מאַל אַזוי פיל, איז נישט פּדאָי?

— א גאנצן מיליאָן, — כאַפט אָן דעם הירש אַ צימער, —
אָך, ווי בימער!
הײַנט די חורבנות, די אבלים.

דאָ איז דער לייב אַרויס פון זײַנע פלים,
אַ קלאַפ געמאַן אין טיש מיט אַ געשרײ:

— אפילו צוויי,
האַט אויך בײַ מיר נישט קיין ממשות! —
נ'אליין געפאלן אין חלשות.

מיזענען באַלד אַרײַן צוויי לייבנטעם, פון זײַנע פרויען,
זײַן דאַקטער, נ'אים אַוועקגעפירט אין די פאַקאיען,
אַוועקגעלייגט אויף דער קאַנאַפּע.
ר'האַט מיט זײַן קלאַפ אין טיש פאַרשמאַכן זיך די לאַפּע...

דער קאנאן און דער בלומענקוסט

אין איינעם א בלוואר, גאנץ אויבנאן,
געשטאנען איז א מעכטיקער קאנאן.

צי וויל מע האט ס'געוויסן אים געצופט,
צי וויל דער נאר האט אים געשטופט,
סע האט זיך אים פארגלוסט זיך רייצן מיטן קוסט:

— א גרויס רחמנות נעבעך... ארום דיר — ווי פוסט.
קוים איינמאל אין א פורים, ווען סע קומט דער חודש מאי,
סע גייען די שפאצירער דא פארבין,
קומט איינער צו, פליקט-אָפּ א בלום
און גייט זיך ווייטער, קוקט אויף דיר אפילו זיך נישט אום.
און איך? צי בין איך נישט דער סביבהס קרוין?
סע קומען קינד-און-קייט
פון נאענט און פון ווייט
באווינדערן, באטראכטן מיך מיט שמוין.

— ווי טעמפ, גראביונגערש איז דיין געדאנק, —
אים ענפערט שטאלץ דער קוסט, — איז דען נישט קלאר
פאר יעדן איינעם, אז אויף מיין געשאנק
מען קוקט-ארויס דעם גאנצן טייל פון יאר?

און ווען מיין בלוס צעבליט זיך ענדלעך,
קומט מענטש זי נעמען זיך, ס'איז זעלבסטפארשטענדלעך.

און דיך,

זע איך,

באמראכט דער מענטש מיט בליק, מיט שארפן

און קלערט דערביי :

„אוי גאמעניו, הלוואי

מ'זאל נאר דאס נישט באדארפן!“

דער פאַריאַריקער שניי און ס'אויסגעבלאַזן איי

פינקט ווי בני דעם אלטעמטשקן קרילאַוו, דעם זיידן —
זאל האַבן מ'ליכטיקן גן-עדן —
איז אויך בני מיר געשען: סע האַבן ווייסכוואַסן צוויי,
אַן אויסגעבלאַזן איי מיט דעם פאַריאַרעדיקן שניי
גענומען זיך באַשיידן ריכטיק
ווער פון זיי איז וויכטיק.

— מיר דאַכט זיך, חברל, אז איר, —
האַט ס'אויסגעבלאַזן איי באַשלאַסן וועגן זיך.

— איי דו שמענדריקל, דו גאַלע גאַרנישט, —
צעחוזקט זיך דער שניי, —
סאַרע חוצפה! ניין, דו ביסט צו מיר קיין פאַר נישט.
נישט איר האַב צוגעדעקט די ערד אינגאַנצן,
קינדער זאַלן שלימלען זיך און טאַנצן,
און די לופט געלייטערט, שאַרף געמאַכט ווי וויינין?
היינט די ווינטער-תּכּוּאָה אויסגעוואַרעמט פּיין...

— און איצט ווער דאַרף דיר? ביסט צו אַלט,
און וואַלגערסט זיך אַ קוויטיקער אין באַרגס אַיעדן שפּאַלט.

— און דיר ווער דאַרף איצט? כאַ-כאַ-כאַ, אוי-וויי!
דו אויסגעבלאַזן איי!

פארגעסן, אז דו ביסט אדורכגעשמאָכן,
אויסגעהוילט פון תוכן?

— קלאָר, — גיט-צו דאָס איי, — מיר זענען ביידע אָן באַדנימונג,
און שרײַבן וועגן אונז, מען שרײַבט נישט אין דער צײַטונג.
דאָך ווילט זיך שיער נישט גלויבן,
אז וויכטיק בין איך בײַ די מענטשן און דערהויבן,
אויב אויכעט צוליב מיר — אויף מינעמאַנעם —
ברעכן אָפּטמאַל אויס בײַ זיי מלהמות...

דער וואָלף מיטן בער

אין ווילדערניש פון בערג-און-טאלן, ריך
מיט וואַלד און טיך,
מיט שאַף און רינדער,
זאָנאָדעט האַבן זיך ר' וואָלף און בער מיט זייערע געזינדער.
געזען: ס'איז דאָ אַזוי זיך דאָ צו רירן,
סע פעלט נישט אויס דאָס אַכלען — נעמט מען אינטריגירן.

— דער באַרג איז מינער, — הייבט דער בער אָן ברימען, —
אַ סימן,

ער קלעפט זיך צו מיין פּיאַטע, ווען סע גייט אַ רעגן.

— אַ סימן, — שטשירעט וועלוול זינע ציין, — די באַבע וועט זיך לייגן.
נישט דינער איז דער באַרג, נאָר מינער!

אַזוי טאַג-מעגלעך: „דינער — מינער; מינער — דינער“,
ביו איינמאָל אין אַ טאַג — און וואָלף מיט בעריש,
באַוואַפנט מיליטעריש
מיט ציין-און-נעגל —

צוזאַמענקנילט זיך ווי אַ בייגל
און איינס אין צווייטנס פעל זיך איינגעביסן
און פאַסנווייז געשליסן, —
און טיף אין אַפּגרונט זיך אַראַפּגעקניקלט.

אַ האַגל האַט צום טויטנטאַנץ זיי צוגעפּניקלט.

אַפּענע סודות

סאַטירע

א מאלער

ס'האט איינער א מאלער, א שטיקל בן-תורה
פארנומען זיך מאלן א בילד פונעם בורא
און לאנג זיך געמיט
געניט,

פארשמענדיק,

און ווען ר'האט באשלאסן: „דאס איז עס. געענדיקט“,
באוויזן דעם עולם:

„אט האט איר א בילד פון רבונג-של-עולם“:

אויף פעלדזיקן טראץ, בני דעם זויס פון דער ערד —
א גיבור, א יונגער. זיין האנט אויפן שווערד
פון גערעכטיקייט, רוט ער, און כוואליענווייז פאלן
פון אונטער דער קרוין זיינע לאקן ווי שטראלן.
דער בליק זיינער מילד און דאס פנים צעשמייכלט
מיט פרעמדן פאר אונז און נישדאָיקן שכל.
דאס מאכטיק געשמאלט אין קאלירן-סימפאניע
פארקערפערט די קאסמיש-געהיימע הארמאניע.

ווען מענטשן אים פרעגן מיט שטוין אין די אויגן:
„וואס האט עס, הער מאלער, דערצו אייך באווייגן?“
דערקלערט ער: „ס'איז קלאר אים:
ווען גאט וואלט באשאפן דעם מענטש אין זיין פורעם,

וואָלט מענטש אויסגעזען לויט דעמדאָזיקן מוסטער.
וואָס מיינט איר, אַז גאָט איז אַ שוסטער? ...
זײַט מוחל, ס'איז נישט קיין קאמפּאָזיט.
אין חומש בראשית — אַ מעות...
מיר מעגן זײַן זיכער, מיר נישטיקע אָפּן:
דער מענטש, אַ דער מענטש איז נאָך גאַרנישט באַשאַפּן..."

נישט די וועלט

נישט די וועלט איז קראנק.
פארלוירן האט איר דעם געדאנק.
דערפאר איז די וועלט איך א שטינג,
ווי אומגליק, ספנה באלייטן.

ווי ס'טוט זיך דער האט א צעצווינג
און מיט ווילדער רציחה
איר ווארפט זיך באלד איינס אויפן צווייטן,
ווען איר מיינט, אז א ביסן
ווארפט דער שטן איך צו אין דער שטינג.
דערנאכדעם: צעביסן, צעריסן,
איר קוקט זיך ארום און דערזעט —
א פייג...

בבל-טורעם

מיט פנימער צעקרימטע און אַדערן ווי בנימשן,
דורך טעג און דורך נעכט, אין רעגן, אין שמורעם,
מיר שטייען זײַט מוזנמער יארן פאַרזונקען אין מי —
מיר בויען אַ טורעם.

וואַלט געקאָנט אונזער טורעם דאָך זײַן אַ פּאַליי —
פון פּאַלייען דער שענסמער:
די ווענט — מאַלאַכײַט, די געזימסן — פון גאַלד,
און רעגנבויהדיקע פענצמער.

און זאָלן פון עלפנבײַן, איידל געשניצט,
און הויך זאָל אין הימל זײַן קרוין זיך צעבלאַנקען.
קומט-אָן דער שטן מיט בייזוויל און שפּאַט
און נעמט און צעמישט די געדאַנקען...

און מענטש איז נישט קיין מלאך, אַ נײַן,
זײַנע עלנבויהנס — נישט קיין פליגל,
זאָגט איין ברודער צווייטן: „גיי ברענג מיר לײַם“,
גייט ער און ברענגט אים ציגל...

און קיינעם פון אונז לײַכט נישט אויף דער געדאַנק,
אַז ס'האַלט אונז דער שטן אין קלאַמער.
זאָגט איין ברודער צווייטן: „דערלאַנג מיר אַ טשוואַק“,
גייט ער און ברענגט אַ האַמער...

און מענטש איז נישט קיין מלאך, א ניי, זײַנע עלנבויונגם — נישט קיין פליגל, געדויערט נישט לאנג, און אַנשטאַט צום בוי, הייבן-אַן פליען אין קעפּ די ציגל.

ראַנגלט זיך מענטש מיט מענטש און די דורות פאַרגייען אין ליידן און פּײַן, און אין וויסמן געווימל. און דער טורעם שטייט אַלץ נישט פאַרענדיקט און קלאַגט: „אַנשטאַט אַײַער שטאַלץ, בין צו שאַנד בני דעם הימל“...

היימישער סעכאקל

א

אונזער וועלט ווערט אלץ בארניכערט,
וויסנשאפט איז איר דערנערער.
נאר דאס בידנע ביסל יארן
דורכצושמופן ווערט אלץ שווערער...

אויפגעשטאנען גרויס און מעכטיק
איז א „נביא" — א באצווינגער
מיט נביאימלעך — באדינער,
קדוש-מענצער, און באזינגער.

„אלטע אַרדנונג איז פאַרשימלט,
טיילט דאָס פּאַלק אויף רײַך און אַרעם.
אַט וועט ער זיך דאָס אַ נעם מאַן
געבן וועלט אַן איבערפּורעם”.

נאַר צעשמערן און פאַרוויסמן —
איידער בויען — זעט-אויס גרינגער...
איז זײַן האַק שוין אויך געפאַלן
אויף די קעפּ פון די באַזינגער...

ב

נייער אפנאט אויפגעטורעמט, —
נאר געבליבן אלמע יאָכן;
נישט קיין שבת, נישט קיין יום-טוב, —
בלויז איין גרויער אינדערוואָכן.

אויסגעהוילט פון תוכן, קלאַנט זיך
אונזער היים אין וויי, אין שמומען:
„פון איין ברעג אַוועקגערודערט,
צון אַ צווייטן — נישט דערשוומען“.

חיסה, 1957

א פרוי האָט געשיידט זיך

א פרוי האָט געשיידט זיך
מיט צײַט און מיט אַרט
און אין קבר מיט זיך
מיטגענומען אַ וואָרט,

אַן ענפער אויף פראַגע:
„יאָ? אַדער: ניין?“
און יאָרהונדערטער-אויס,
און יאָרהונדערטער-אײַן

סע פיקט אינעם מוח
פון וועלט, ווי אַ קראַ,
די גורלשע פראַגע:
„ניין?“ אַדער „יאָ?“

און וואָלט געווען „יאָ“, —
ווי ווײַל אונז און גוט.
געבענמשט וואָלט געווען דאָ
אַיעדער מינוט...

און אויב סע איז „ניין“,
איז מילא... איז נו...
אבי זאל דער שד
נישט פרעסן די רו...

צאפלט זיך וועלט,
געפינט זיך קיין ארט,
און אלץ ווייל די פרוי
איז אוועק מיטן ווארט.

אין לאַנד פון קיניג „נאַך“

אין דעם לאַנד פון נויט און יאָר,
ווי סע הערשט דער קיניג „נאַך“
איז געווען אַ גרויסער הינגער.
ס'האַט די נויט גענומען שטיקן,
נישט געווען איז וואָס צו פיקן,
סיידן נעם און זייג די פינגער.

איינמאָל אין אַ אייזער־עוואָך
הייבט זיך אויף דער קיניג „נאַך“
(יא, כ'דערמאָן זיך: „נאַך, דער שיינער“,
אַזוי פלעגט מען דאַרמ אים רופן),
פרעגט די הויפּלִיט וואָס זיי שלאָפן
אין אַ צייט, אַזאָ געמיינער.

הייסט דערלאַנגען זיך פאַפּיר,
טוט דערויף די פען אַ פּיר —
שרייבט אַ רוף צו די סאַלדאַמן:
„...וואָס־זשע שווינגט איר נאָך אַצינדער,
מינע ליבע, טרניע קינדער,
אוי, אַ רוח אין אייער מאַמן!

נעמט איר נאָר געווער אין האַנט,
קומט איר אין אזא מין לאַנד,
ווי מע קאָן זיך אַלץ דערלויבן.
ווער ס'איז נאָר אַ גוטער עסער,
פליען דאָרט אים גלייך אין פרעסער
פריש-געבראַטענע, די טויבן!"

זאמלען זיך געשווינד ביים ראַנד
פון אַט-דעם געגארטן לאַנד
זעכציק טויזנט מאַן — סאַלדאַטן,
גראַבן גריבער אויס אַזוינע
סאַמע בני דער נאָז פון שונא
און זיי לאַדן די האַרמאַטן.

גייט דאָרט אַן אַ גרויסע שלאַכט
זיבן וואַכן מיט איין נאַכט,
ביז מע טרעפט אַ קלאַג אַ מייסע
זעכציק טויזנט מאַן — סאַלדאַטן
(פּײַנע, אַרנטלעכע יאַטן!)
און זיי ליגן שוין אין גסיסת...

ליגן זיי און זשיפען קוים,
קומט צו גיין צו זיי אַ טרוים:
אויסגעזעצט בני מיטן גרויסע,
ווי אין גאַרטן בני דעם טאַטן,
עסן זיי סאַלאַט און „בראַטן“
און זיי מאַכן דאָרט אַ קויסע.

און דער קיניג „נאך“ אליין,
אויסגעפוצט אין קלידער שוין,
מיט א שמייכל א פארשטארטן,
גיט-אום צווישן „זינע קינדער“,
פרעגט איעדערן באזינדער:
„ביסטו נישט אין לאנד גענארטן?“

און דערשלינגענדיק דעם בים,
שמעלט זיך אויף אויף זינע פים
יעדער איינער אונטערטעניק
און מיט א סאלוט דערקלערט ער
קלאר און שארף די פינעף ווערטער:
„יא, געוויס, מײן גרויסער קעניג!“

מורעשקעס

געדאנקען פון א פויער

א

די מורעשקעס,
וואס קומען צו גאסט אין מיין געצעלמ,
לויפן אויף זייער שטעגל אהין-און-צוריק,
ווי די אויטאס איבער שטאטישע גאסן.
זיי קומען ארויף אויף מיין טישל,
ווי זיי האווען גאנץ באלעבאטיש ארום,
זוכנדיק א ברעקל.

טרעפט זיך:

א מורעשקע פארבלאנדזשעט צו מיר אויף מיין ארעם,
זי בלייבט א רגעלע שטיין,
זיך איינהערנדיק אין דעם ריזלען פון מיין בלוט
אונטער דער הויט.
נאָר ווערט געפלעפט מיטן שטראל פון מיין בליק
און ציט זיך צוריק.
און דאָס ברענגט מיך אויפן געדאַנק,
אַז אויב איך וויל,
איז דאָס לעבן זייערס ביי מיר אין די הענט.
און איך דערפיל דאָן אַן עקל צו זיי...
„דאָס קלייבן זיי שפּיז אויפן ווינטער“,
קלער איך:
„און דאָן ווען די שמורעמס וועלן בושעווען אין דרויסן,
וועלן זיי אין די אונטערערדישע פּאַלאַצן זייערע.

אנצינדן ליכטער
און פראווען מסיבות,
זיך לאזן ווילגיין
מיטן אנגעזאמלטן האב-און-גוטס פון זייערע אמבארן"...
און פלוצלינג פאלט מיין פויסט — א דונער — אויפן מיש
און מיניע ליפן צעבלאזן א שמורעמווינט —
און די מורעשקעס פלען אלע אראפ אויפן דיל.
און איך נעם זיי טרעטן מיט די פיס
און פארניכטן...

און די מורעשקעס,
וואס ראטעווען זיך פון אונטער מיין טראם,
אנטרינען אין זייער אונטערערד
און טוען תפילה צו מיר,
מיינענדיק איך בין זייער אלמעכטיקער גאט,
טוען תפילה
איך זאל איינשמילן מיין צארן.

איך בין דער גאט פון די מורעשקעס.
 פארוואס מאקע נישט?
 איך האב זיי אויסדערוויילט פאר מיין פאלק
 און מיין פעלד זיי אפגעגעבן פאר א נחלה,
 און באפוילן: זיך פרוכפערן און מערן,
 ווערן ווי זאמד און ווי שמערן...
 איך האב זיי געבענטשט מיט חכמה און פליגים
 און זיי מיינען: איך טו זיי א טובה דערמיט...
 דאנקען זיי מיט תפילות און תעניתים
 און לויבן מיך ביוזן זיבעטן הימל...

נאָר אז ס'קומט דער פריהאַרכסט
 און איך געס זיך צעאקערן מיין פעלד,
 איז אַך-און-זוויי די מורעשקעס.
 דעמלט גיי איך נאָך דעם אַקער,
 איבערקערנדיק די גרודעס ערד
 מיטן בויד אַרויף
 שוין אויך צוזאמען מיט זייערע געסטן
 און דעק זיי אָפּ פאַרן פנים פון דער זון...
 און די מורעשקעס, אומגעריכט-געמראַפּענע,
 שוויבלען-אַרום אין בהלה,
 פרווון ראַטעווען וואָס סע לאַזט זיך,
 דערהויפּט די אייעלעך — זייער נאַכקומענדיקן דור,
 וואָס זיי טראַגן-אַרום אין זייערע מיילער,
 נישט וויסנדיק וווּהין...

דער אַקס

דער אַקס האָט דערקענט דאָס ליכט פון פרימאָרגן,
שטייט ער רווק אין שטאַל, ווי תמיד — אָן זאָרגן.
זײַן קאַדע * פירט העפטיק אַ קריג
מיט אַ פליג.

ער שטרעקט-אויס זײַן מאַרדע געשפאַנט,
פרווייט מיט דער צונג אַ לעק טאָן אַ שטראַל אויף דער וואַנט,
וואָס די זון שיסט-אַרײַן דורכן פענצטער.
דערמאַנט זיך אין דפנהן, זײַן שענסטער:
„ערשט קוים פון דער קינפעט... איר קליינס,
דאָס קעלבעלע — אזא שיינס.
וועט זײַן אַ יאַטל פון יאַטן.
אינגאַנצן געראַטן אין טאַטן“...
טוט אַלעמאַל אַ פיר
מיטן קאַפּ צו דער טיר
צי באַווייזט זיך שוין נחום, צי זײַן פלוניתמע באַשע
און מ'פירט אים אַרויס אויף דער פאַשע.

נאָר זײַנע אויגן דערזעען מיט שטויין:
אויסגעוואַקסן לעבן אים שטייט אַ מאַדנער פאַרשוין.
די הענט אין די טאַשן, באַטראַכט אים גאַנץ מעסיק.
„וואָס זאָל עס באַטײַטן? עפעס נישט גלאַטיק דער עסק.“

* עק, וויידל.

זעט מיר אויס גארנישט סימפאטיש... היתכן?...
ווייסעכוואַס! אן אַקס דאַרף האָבן בטחון".
ערשט ווען ס'פירט אים דער יונג מיטן זימיקן וועג,
דערמאָנט זיך דער אַקס: „אַ וויפל מאָל — טעג,
אַז איך האָב אַ ברודער באַלייט אַהער מיט מיין בליק
און איז מערנישט געקומען צוריק...
אַך, צום טיילו, וואָס פאַר אַ נישגיטע!
נישט שוין-זשע, רבנו-של-עולם, שמעקט עס מיט שחיטה?"

דאָס האַרץ פאַלט אים איין, די קני ברעכן זיך אונטער,
דער אַמעס אַפגעהאַקט, און די אויגן ווי צונטער,
זוכן וויינענדיק אין דער ווייט:
„פּונוואַנעט קומט די רעמונג, ווייל ס'איז נאָך צייט?
אפשר אַ שטויס דעם רוצח, דעם ווערגער,
צי וועל איך נישט אַפּשניידן ערגער?
אַ בימער, ס'איז בימער, געציילט די מינומן.
אפשר פּראַבירן מיט גוטן?
מסתם אַן אויפגעקלערטער... צי גאַר אַרמאָדאַקסיש...
וואָס טוט מען אַבער, ער פאַרשטייט ניט קיין אַקסיש!
יא, מיין הילף — נאָר איין גאַט, וואָס אין האַרצן אין פיל אים".
און ס'הייבט-אַן דער אַקס אַ קאַפּיטל אַקסישן תהילים:

„אַ גאַמעניו-פאַטער, איך רוף צו דיר אין מיין נויט,
אַרומגערינגלט האָט מיך דער טויט!
און וואָס וועט זיין מיט דפּנהן, מיין ליבער,
און ס'קעלבעלע, אויף וועמען לאַז איך זיי איבער?
אַך, דאָס פּיצל... געהערט אליין ס'האַט אַ זאַג געטאַן נחום,
אַז ס'וואַקסט אַ קעלבעלע — אַ חכם!
פאַרנעם-זשע, גאַמעניו, מיין געבעט.
זאַג, פאַר וואָסער אַ חמא
אַרויסגעטראָגן אויף מיר אַזאַ גזר?
צי נישט בלויז דערפאַר

ווייל דעם צווייפטיקן, קרומען
בין איך געשמאק אויפן גומען? ...
טו אפ פון מיר די שטראף פון אלדי רוחות
אין זכות פון מיין קידוש-השמיקן ייחוס", —
טענהט אלץ דער אַקס, נאַכפּאַלגנדיק בלינד,
און אומבאַהאַלפן ווי אַ קינד
דעם יינג אויפן וועג צו דער בוינע.
ביז ס'דערזעען זיינע צוויי ברוינע,
אז ס'האַט דער וועג צו דער שחיטה אפילו
נישט געקלעקט פאַר זיין תפילה...
און שמיל, און שאַ
אויסגעגאַנגען אונטערן חלף מיט אַ שמע.

די וועלט

איעדן פרימאָרגן,
ווי נאָר איך עפּן די אויגן
און פאַרלאָז מיין געצעלט,
קומט זי מיר אַקעגן,
אַ צעשוּיבערטע,
אַ באַרוועסע,
אין איר בלויער הימל-פעלערין,
די זון — אַ רוז אין איר לאַץ.
און מיט דעם שמייכל פון אַן אייביק-געשענדיקטער
און אַ גרייטער געשענדיקט צו ווערן,
פאַרנייגט זיך פאַר מיר,
באַרירט מיין נעהירן...
און וויל איך זאָל איר גלייבן,
אַז נישט אַנדערש
נאָר זי איז דאָס די וועלט...

פראגמענטן פון א בריוו

דו קלאגסט זיך: „אויף דער זיקנה גאנץ אליין געבליבן,
פארוואס אזוי לאנג שוין ניט געשריבן.
געווארן קארג דארט, אין דיין תל-אביב
אן אלטן טאטן צו דערפרייען מיט א בריוול“.
דו ווייסט: אויף אונזער וועלט — שוין ווידער יאנטעוודיק און פריילעך...
שוין ווידער קלייבט מען זיך דעם אשמדאי צו קריינען פאר א מלך
און איך זוך אלץ א ווינקעלע אן אייגן,
אזוי דעם מידן קאפ אוועקצולייגן
נאך אלדעם וואגל אין די ווילדערנישן, טייגעס...
דערצו — די סימרא-אחרא און די דייגעס...

דו פרענסט: „ווי גייט מיר אין מיין דיכטונג“,
מיין ליד — נאך אלץ נישט צוגעקלעפט זיך צון א ריכטונג.
איך האלט, אז סיי אין גראס און סיי אין פערז אין וויסן
באדארף מען שמייסן דעם, וואס ס'קומט צו שמייסן,
און לויבן דארף מען אלץ, וואס ליב און טייער.
איך קאן נאך אלץ נישט גיין אויף שטריק, צי שלינגען פייער,
זוי מייער א קאלעג, וואס האט זיך זיין שגעון.
ער וואלט בעדיי דאס העמד פארזעצט אבי צו זיין א גאון...
און שטאמען, אגב, שטאמט ער פון בעל-שם-טוב ירום,
אויב כ'האב קיין טעות נישט... און אין זיין לידערישער שליחות
צעשפאלטן קאן א האר אויף צווייען,
באזינגען די פאריארעדיקע שנייען...

שמעט זײַן ווי איינער פון די חוצבים אין תנך,
זיך פאשעט אויף זײַן פלאך
און מעלה-גרהט דאָ-און-דאָרט אַ גרעזל,
און ציטערט פארן קלענסטן ווינטל ווי אַ העזל.
האַט אויך אַ אַפּנע האַנט
צום נעמען... נ'א נטיה צו דער מיזרח-וואַנט...

איך גריס דיר הארציק. אויך מיין חבר סרול
דיר גריסמ. ער קוקט נאָך אַליץ אַרויס ווי דול,
אַז נאָט זאָל אים אַראָפּשיקן אַ נם
דירעקט אויף זײַן אַדרעס...

א בריוו צו דער לבנה :

איך בין גארנישט מקנה דײך.
מיין גאַטלויזער דור
מיט די „קלוגע“ מאַשינען
קריכט צו דיר, וויל דײך פאַרשפּינען,
דײן רחבות צעפענעצן,
באַגליקן מיט גרענעצן,
דײך קרייצן
און דײך נעמען פאַרפּלייצן.

און אַן אַנצאַליק-קעפּיקער,
וועט באלד יעדער קאַפּ
„האַפּ-האַפּ“
אויף דײן לײב זיך צעמאַנצן
און דײך וועלן אינגאַנצן...
און שוין זע איך קוימענעס,
רויכיקע, שטאַרצען,
דײן פנים פאַרשוואַרצען...

ס'באַדויערט דײך שטאַרק
די ערד, איר אַטלאַנטיק,
דו בלאַסע פּרינצעסן
פון נאַכט און ראַמאַנטיק.

חי-געלעבט

מיז אויף דער שיף

נישט אזוי, ברידער, דער וועג
פון דער שיף, אונזער לעצטיק פארמעג,
אויף די שמורמישע וואסערן,
ווי די כוואליע — א גרויליקע שפאסערן;
און אויך נישט די ימניקעס*, יונג, נישט דערפארן
אין קלעם פון געפארן, —
נאר די מיז,
וואס פארצערן די שפיז,
צעגריוזשען די ווענט מיט די דילן,
אבי נאר דעם הונגער צו שטילן.

מאדנע, ווי ס'וואקסן בני זיי די אפטימן
סאמע אין מיטן
די תהומען,
אויף כוואליקע שוימען!
נישטא נאר קיין גרענעץ די תאוות, די טרייפע,
מעג זינקען די שיף, און מעג קומען א שריפה.

און טרעפט אז א מויז
(פון א בעסערן הויז)

* מאטראסן.

נעמט מוסרן, ריידן :
„חברה, א קאפעטשקע מערער באשיידן.
נישט אלץ — עולם-הזה, נישט אלץ — נאָר דער ביסן.
און וואָס איז מ'פּוּח אידעאלן, געוויסן?...”
ווערט א גערידער און מ'קומט צו קיין טאַלק נישט.
נאָר יעדער מוּיז פישטשעט : „דאָס פאַלק איז קיין פאַלק נישט...
ווייסט נישט וווּ-אַן-און-ווּ-אויס, פון קיין סדר.
מע דאַרף עס נאָך שיקן אין חדר...
מאַנעשעך, טרעפט מען אַ מוּיז, וואָס האָט ליב זיך פאַרגעסן,
אַפטיט וואַקסט בײַ איר מיטן עסן,
טאָ שפאַרט מען זי אײַן, די צעדרייטע.”
דערבײַ אַבער מיינט יעדער מײַזל דאָס צווייטע...

חיפה, 1952

מעכל און זײַן ציג „זיסל“

אימפראוויזאציע

צוגעבונדן „זיסלען“ אויף אַ שטריק בײַם טויער,
זאָגט איר מעכל אָן:
„דאָס שטיי און לױער.
זעסטו איינער קומט אַהערצו מיט אַ טעקע,
לאַז מיר וויסן, כ׳בעט דיר, מיט אַ מעקע.
באַלאַדן זענען מײַנע הענט מיט אַרבעט איבערפול,
ס׳וואַרט די שטאַל, דער לול...“

נאָך איידער ס׳האַט די מיטאַג-שעה דערגרייכט,
זעט „זיסל“ אײַן: ס׳איז שלעכט.
זי איז שוין הייזעריק...

— צום טײוול, באַלעבאַס, — שרײַט בייזעריק, —
כ׳פאַרשטיי נישט וואָס מע וויל פון דיר, וואָס דער באַצוועק איז
פון אַלע די אַנשיקענישן מיט די טעקעס! ...

— זעסט נישט? — קלאָגט זיך מעכל, — פאַר דער צײַט כ׳טו וועלקן.
דאָס קומען זיי מיך מעלקן.

— דעם גאַנצן טאַג? און דו — דו לאַזט זיך... מעכל, מעכל,
ווי איז דײַן שכל?

— א ברירה... ס'העלפט אונז דא זיך קליגן?
דערויף, מנין ליבע, זענען מיר דאך ציגן.

— אזוי גאר? — האט די ציג זיך שיער פארהוסט, —
האב גארנישט ניט געוואוסט.
וועסט מוחל זיין, נישט צערנען.
צו זיין א ציג, זעט-אויס, דארף איך ביי דיר זיך לערנען.

תנוכה

בני גימפל קאץ אין תנוכה
באדינט זיין טעכטערל אהובה...

די צרה אַבער, כ'מיון,
וואָס פּוטער האָט די קאָץ נישט פּינט אַליין.
געניסן טאַקע בני ר' גימפלען זיינע עסער
קוים אויפן שפיץ פון מעסער.

לייגט-אויס סטראַמעניש אויפן ראַנד פון טעלער
די פינעף איילבירטן, דעם פּזית קעז אינמיטן.
אַמאַל אים דאַכט: אין דער סטראַמעניע ער באַגייט אַ פעלער,
און ס'ווערן די פּאַזיציעס פון דעם קעז און פון די איילבירטן געכומן.
נאָר דריי אַהער-אַהין, אין טעלער קומט דערפון נישט צו.
נ'אויף געבן ריינע מילך — „צי איז ער דען אַ קו?“

און אומפאַרשעמט ער מאַכט אַ לעבן,
אויף יענעמס מאַגן אַנגעפילט דעם טייַסטער. —
אויף נעמען געלט פאַר גאַרנישט געבן
איז גימפל קאָץ אַ טייַסטער.

לארץ-הצבי

א לאנד מינים, נישט קיין הירש ביסטו.
ביסט גיכער ענלעך צון א קו,
וואס פאשעט זיך מיט אייטערס פולע,
און רופן, רופט מען זי „גאולה“.

ווער ס'אקערט פעלד און גרייט די פאשע
און וואסער האט דערפון אויף קאשע;
און וועמענס וועג — געשפרייט מיט נעלקן,
און ווייסט נאָר איינס: גאולהן מעלקן...

רחמיאל חיים-חנא

רחמיאל חיים-חנא,
וואס האלט, אז רעדן איז א געטלעכע מתנה,
האט ליב צו מאַלן וואס ר'וואַלט אליין געמאַכט,
ווען איבער נאַכט
ר'זאַל ווערן כאַטש אַ שטיקל מיליאָנער :

„...ווער וואַלט געקאָנט צו מיר זיך גלייכן, ווער ?
איך וואַלט אַרומגעגאַנגען איבער גאַסן שטאַלץ — אַ ספינקס,
געטיילט ממשכות רעכטס-און-לינקס,
אוווּ איך זע : אַ קאַליקע, אַ בלינדער ;
וואַלט אויסגעקויפט די, יעדוואַט' ביי קינדער
(און זיי אַהיימגעשיקט צום טאַטן).
ווי אויך דעם סטאַק ביי אַלע בייגעלעך-מאַגנאַטן ;
געשאַפן וואַלט איך שטעלעס פאַר די מיטליאַריקע. די לייט
דערפילן זאַלן, אז זיך אַפצוטראַגן האַבן זיי נאָך צייט...
אין אַרעם-היימען כ'וואַלט אַרײַנגעטראַגן פרייד“.

הפּלל, לויט זײַנע רייד
קומט שיער נישט אויס : ער וואַלט דאָס גאַנצע געלט
צעטרענצלט פאַר דער הונגעריקער וועלט,
און וואַלט דערצו דערלייגט נאָך פון זײַן קעשענע
צוויי קנעפלעך מעשענע...

חנא-חיים

שוין יארנלאנג ווי חנא-חיים כאוועט א פארלאנג
צו ווערן אן אראטאר, גאר פון הויכן ראנג,
אויפצושנינען אין דער רעדנער-קונסט, א שטערן.
די צרה נאר: ס'וויל קיינער אים נישט קומען הערן...

איז ער געפאלן אויף א גליקלעכער המצאה
(האט אזש פאר גרויס הנאה
די באַרד, וואָס נישט געהאַט, גענומען גלעטן):
ער וועט פראַכירן איינצואַרדענען באַנקעטן,
און ס'וועט דער עולם זיינע רעדעס, פייערפינקען,
מיט טאַרט פאַרבײַסן און מיט וויין פאַרטרינקען...

און... דעמלט איז דער עולם יאָ געקומען.
אויסגעזעצט זיך בײַ די טישן און געשמעקט די בלומען,
געהערט דעם רעדנער מיט אַ שפיץ פון אויער און באַשיידן
געלויבט דעם וויין און צובײַס: — „מעס גן-עדן,
דערהאַלטן אונז פון נישט צו פאַלן אין כאַלאַשעס..."

און חנא-חיים מיינט: דאָס לויבט מען זיינע דרשות...

אַראַטאַריע

אַ הערשער פון אַ לאַנד איין שיינעם טאָג האָט איינגעלאָרן
צו זיך אין פּאַלאַץ זיינע ייגנט-קאַמעראַדן.

זיך אויסגעזעצט אַרום דעם רייך-געדעקטן טיש,
האַט עולם זיך פאַרנומען בייצוקומען די פּאַזאַנען מיט די פיש,
און נישט פאַרפעלט לשם שמים
דעם גאַנגל צו באַנעצן, מאַכן אַ לחיים.

און ווען מען איז געוואָרן בגילופינדיק ביו גאַר,
פאַרגעסן וואָס מען טאָר נישט און מען טאָר
און אונטער די צעשווינגענע ידיים פון מאַעסטראַ גרינבאַם
גענומען זינגען „יאַכטשע ביים-באַם“, —
זיי האָבן זיך גערעשעט און געטאַן אַ פרעג
דעם הערשער צי געדענקט ער יענע טעג,
ווען ר'האַט באַזוכט די פרעלעגענטן-קורסן.
געלעבט ר'האַט דעמלט גאַר אויף אַנדערע רעסורסן...
פלענט האַלטן זיינע דרשות פאַרן היימישן חברים-קרייז:

— „האַסט וועלטן איינגעלעגט: סע פעלט די בירגער שפּיז,
בשעת די רייכע באָדן זיך אין ווילטיק, בריקעווען ווי ביקלעך.
פאַרטרויט נאָר מיר די מאַכט — און איר וועט לעבן גליקלעך!“

נאָר ס'האַט דער הערשער אַקראַכאַמיש
פֿון ענפער זיך אַרויסגעדרייט און דיפלאַמאַטיש
געגעבן אַנצוהערן:
— צי האָט זיך נישט פאַרגלוסט די ליבע הערן
זיך טרעפן מיט מיין זיידן
אין ליכטיקן גן-עדן? ...

נאַיווע ליט!
נישט איינגעפאלן זיי, אז דאָס האָט ער צו יענער צייט
(שוין איצמער „פרעהיסטאָריע“),
צום גרויס באַדויער,
זיך בלויז געײבט אויף זייער אויער
אין הילכות אַראַטאָריע.

בערל צדיק און די וואלן

אז ס'איז געקומען צו די וואלן פון א נייעם פארלאמענט,
האט בערל צדיק זיך די צונג געשליפן, גרייט צו דעם מאמענט.
זיי צוגעזאגט, די בירגער הייסט עס, גאנצע בערג מיט גליקן:
מ'עט קודם-בל די נויט דערשטיקן.
ס'עט יעדער איינער ווערן פראדוקטיוו,
דערהויפט, אין תל-אביב...
און דעמאלט וועט אפילו א גארילע
זיך קאנען קויפן דא א ווילע...
מ'עט זען אויך אויסצוגלייכן דעם, וואס הינקט
אויף זיין געוויסן, אומבאדינגט!
ס'עט האבן מער ווי בלויז אביסל זיך צו שעמען
סיי דער וואס גנבעט און סיי דער וואס האלט פון „נעמען“...
הפלה, ס'עט הייסן חי — געלעבט אין פריידן
ביי בערלען אין גן-עדן.

צומארגנס נאך די וואלן? (מאמע זיסער!) ס'האט זיך גלייך
פון אלע גליקן אויסגעלאזט א טיך.
קוים פרייער אפגעאמעמט, אויסגעגלייכט די פלייצעס,
האט בערל פעסט אין זיינע הענט א נעם געמאן די לייצעס.
ער האט געהאלטן, אז אן אומה טאר נישט זיין צעבאלעוועט.
אוי דאס וואס ער האט נישט געזשאלעוועט
און צוגעזאגט? איז מילא... מ'איז דאך נישט אועלעכע נארעאנים
אויף נישט צו וויסן, אז סע איז געווען לפנים;
אז איינס איז מיטן דריטן
א קליינינקער מהותן...

צו יידיש

זיי ווילן דײך זען נאָר אַ גוסס...
דיין לעבן אָבער איז מופּס.

בנים סאַמע ברעג פון תּהום,
צום בייזוווגדער פון די,
וואָס די טריט דינע ברײען,
איך זע דײך צעבלײען.

ס'ווילן דינע זין דײך נישט קענען.
מיינען: זיי זענען
אנדערע...

די ליבע אימשע-מאירס —
פאַרנעסן ווער ס'האַט זיי געשלייערמ...
ווינטשן דיר פון „אויבן“ אַרונטער:
„גיי אונטער“.

זיי זענען אויף דער עלטער געוואָרן
אַקטײאַרן...

נאָר דו בייגסט נישט דיין קאַפּ,
אַ באַזיגטס, אונטערטעניקס.
פאַרברענט,
שטייסטו אויף פונעם אַש,
ווי דער פעניקס.

דער גראַפאַמאַן

דער יונגערמאַן,
וואָס איך באַשרייב אים דאָ — אַ גראַפאַמאַן,
אַנטוויקלט אין זײַן פּאָך, צעבליט...
איך נעם זיך דאָ נישט אונטער זײַן אַ ריכטער.
נאָר אויב מיר זאָלן איינעמס פּייַקייטן מעסטן לויט זײַן אַפעטיט,
איז ער אַ גרויסער דיכטער...

שטייט גערן צו, אַ שותף, צון איעדן שרײַבער,
האַלט זייער פון שלך — שלי, איז נישט קיין איבערקלייבער...
זײַן „דיכטערישע שליחות“ —
אַ שידוך, וואָס זאָל גלאַנציקן מיט ייִהוּם,
דער עיקר, מיט אַ פעטן נדן
(„אַ קפורע“, זאָגט ער: „אַלע די פּתב־ידן“...),
דערצו דאַרף זײַן די ווילע גאַר אַ פּינע.
איז מילא. מ'קאָן צון אים נישט האַבן דאָ קיין טענה...
נאָר חוצפה שינט ער צו פאַרמאַגן גאַר אַ היבשע דאָזע:
אַט שפּרינגט דאָס יענעם אין די אויגן ווי אַ קאָזע,
אַט גיט זיך דאָס אַ שמעל-אָוועק אין נאַפּאָליאַנס אַ פּאָזע...

גלייבט ערנסט, אַז מיט זײַן געזאַנג
ער ראַטעוועט די וועלט פון אונטערנאַנג,
אַז גאַר נישטאַ צון אים קיין צווייטער,
אַז פּרײַער אָדער שפּעטער

זיין רום וועט אויפשנינגען צעהעלט,
און קלינגען וועט מיט אים די וועלט.

טוט א שאלה אים א מאַרע:
„שעקספיר, איך, און בייראָן, און מאַגאַרע —
ווער פון אונז איז גרעסער אין זיין שיר?“
לייענט, לייענט אונזער שרייבעריסם
די לידער זייערע און ער באַשליסט:
„זיי קאַנען מאַקע אויכעט, אַבער קומען נישט צו מיר“...

א דיכטער

פארטאנען צווישן אונז א דיכטער,
פון יענע ליכטער,
וואס האט דערווערט מיר זאלן אים באזונדערן,
אים קריינען מיט א טיטול, א באזונדערן...

האלט ריין דאס שרײַבערישע פאך,
ווי נישט קיין סך...

האט פֿינט די לויב-מייך-כיונעם, ממזרישע דריידלעך,
ווי שבת-גוי די פסחדיקע קניידלעך...

איז נישט גערעכט אין זײַן טאטנס זון, למשל,
וואס לײַדט אויף קלעפטאמאניע... נײַווי דער בושל —
לאנגשאַבל, האט ער ליב בײַ דעם צו טאן א פיק,
בײַ דעם א פליק,
און אומפארשעמט-געניט
אַרײַנצופלעכטן דאָס ווי „אייגנארטיקס“ אין זײַן ליד...

מײַדט-אויס אַבמורדן און רעטאַרישע פאַטעטיק...

ס'איז קלאַר, אַז פאַר דער בידנער שרײַבערישער עטיק
אַ זענען ער פלאַטטערט-אויס
לכל הפחות, אויף אַ טויזנט יאָר פאַרויס...

אין אַזאַ מין צייט

סע מאַכט צו מיר אַנומלט אַ ידידל :
„ווי לאַנג וועסטו נאָך גרימפלען אויף דיין פּידל? ...

פאַרוואָר, ס'איז הייַנט אַזאַ מין פּעריאָדע,
ווען טרוימערן איז מערנישט אין דער מאַדע.

ניכט וואַלטסטו געבויטן כאַטש די בלי,
ווי ס'טוט די פּאַעטעסע באַשע-ביילע,

וואָס אויפגעגעבן האַט איר קאַמף פאַר ייִדיש
און שאַפט איצט ראַק-און-ראַל-מוזיק. אויף חידוש! ...

כ'דערמאָן זיך נאָר ווי וויל ס'האַט מיַיַנס אַ לייַענער,
אַ גוטער פּריַיַנט — און ער איז דאָך נישט אייַנער —

אַ קוש געטאָן גאַנץ פשוט מיַיַנס אַ ליד,
ווי ס'קושט דאָס סידורל אַ פרומער ייד, —

און כ'קער זיך אום צו מיַיַנע צעלטן ווידער,
און צייַטפאַרלוסט געווין איך אַפּ מיט לידער.

י. מאניק

ביבליאגראפישע מאטעריאלן

צוזאמענגעשטעלט פון

אינזשי יוסף וויזנשעל

באטייליקט זיך, מיטגעארבעט:

ניו־יאָרקער וואַכנבלאַט.
נייע צייט — (אַרט אומבאַקאַנט).
די פרעסע — בוענאַס אירעס.
פּראָבלעמען — תּל־אַביב.
פּאָלקסטימע — תּל־אַביב.
פּרייע אַרבעטער שטימע — ניו־יאָרק.
פּאָלק און ציון — ירושלים.
פּאַרויס — מעקסיקאָ.
דער פּרייער געדאַנק — פּאַריז.
צווייט — בערעסטעטשקע, פּוילן.
ציון־יוגנט — ירושלים.
די צוקונפּט — ניו־יאָרק.
קענעדער אָדלער — מאַנטרעאַל.
קולטור און דערציאונג — ניו־יאָרק.
קינדער־צייטונג — ניו־יאָרק.
קאַליפּאָרניער און ישראל יום־טוב
בלעטער — תּל־אַביב.
קרננו — ירושלים.
קינדער־זשורנאַל — ניו־יאָרק.
שטאַמען — תּל־אַביב.
דער שפּיגל — בוענאַס אירעס.

אין עברית:
אומר — תּל־אַביב.
דבר־לילדים — תּל־אַביב.
הארץ שלנו — תּל־אַביב.
חיפה העובדת — חיפה.
ידיעות רמת־גן — רמת־גן.

אין אַנטאַלאָגיעס, זאַמלשריפטן
אאנ"ד:
ארץ־ישראל־שריפטן
— תּל־אַביב, 1937.
אונדזערס — תּל־אַביב, 1943.

אין צייטונגען, זשורנאַלן:
אַרבעטער־וואָרט — פּאַריז.
אויף דער וואַך — תּל־אַביב.
אונזער וועג — ניו־יאָרק.
אונזער צייט — ניו־יאָרק.
אילוסטר. ליט. בלעטער
— בוענאַס־אירעס.
אונדזער הינט — תּל־אַביב.
אומאַפהענג. ייד. טריבונע
— מאַנטעווידעאַ.
אונזער וועג — שיקאַגאָ.
אַרגענטינער ביימעלעך
— בוענאַס־אירעס.
אייגס — תּל־אַביב.
די בריק — תּל־אַביב.
בלעטער פאַר ליטעראַטור און
קריטיק — תּל־אַביב.
דרום אַפּריקע — יאַהאַנעסבורג.
העפטן — וואַרשע.
העפטן — חיפה.
היימיש — תּל־אַביב.
היינט — מאַנטעווידעאַ.
דאָס וואָרט — תּל־אַביב.
ווייטער — ניו־יאָרק.
זיין — ניו־יאָרק.
חשבון — לאַס־אַנגעלעס.
ידישע בילדער — ריגע.
ישראל־שטימע — תּל־אַביב.
ידישע צייטונג — תּל־אַביב.
ידיעות פון בעס. ל"ל פּאַראַיין
— תּל־אַביב.
לעצטע נייעס — תּל־אַביב.
לעבנס־פּראַגן — תּל־אַביב.
ניוועלט — תּל־אַביב.

היימיש, 50-סטער יובל-נומער
— תל-אביב, 1960.
וואָרצלען — תל-אביב, 1966.
ישראל-שריפטן — תל-אביב, 1955.

אין עברית :

רמת-גן בת כ"ה — רמת-גן, 1946.
ים — תל-אביב, מאי, 1958.
ים — תל-אביב, אפריל, 1960.
ים — תל-אביב, אקט, 1960.
ים — תל-אביב, מאי, 1961.
ים — תל-אביב, דעצ, 1961.
ים — תל-אביב, מאי, 1962.
ים — תל-אביב, נאו, 1962.
ים — תל-אביב, מאי, 1963.

געשריבן אויך אונטער די נעמען :
יהושע מאַניק-לעדערמאַן.
י. מאַניק-לעדערמאַן.

אין אונדזער דור
— בוענאָס-אירעס, 1943.
ארץ-ישראל אין דער יידישער
ליטעראַטור — תל-אביב, 1961.

אַלמאַנאַך „יידיש“

— ניריאַרק, 1961.

אַלמאַנאַך פון די יידישע שרייבער
אין ישראל — תל-אביב, 1962.

אַלמאַנאַך פון די יידישע שרייבער
אין ישראל — תל-אביב, 1967.

בלעטער — תל-אביב, 1936.

די גאַלדענע קייט, נר' 51
— תל-אביב, 1965.

די גאַלדענע קייט, נר' 53
— תל-אביב, 1965.

גרויסער ווערטערבוך פון דער
יידישער שפראַך, באַנד I
— ניריאַרק, 1961.

גרויסער ווערטערבוך פון דער
יידישער שפראַך, באַנד II
— ניריאַרק, 1966.

צאל שאַפונגען אין די דריי ביכער : „טרויט אין באַגינגען“, „אין טרויט
פון דיין וואַנדער“ און „אין מיין גלעזערנעם טורעם“ 286 לידער,
משלים, סאַטירעס און 7 פּאָעמען. פון זיי פאַרעפנטלעכט
אין פאַרשיידענע פובליקאַציעס :

חיפה
מיר זענען היינט פאַרטאָג
ווי לאַנג דור גאָך דור
אַ מחנה קינדער
אַ בוים
חיפה (צווייט ליד)
תל-אביב
צום ים
דער לייב און דער פוקס
דער פוקס און דאָס בערל

212 שאַפונגען, צווישן זיי 4 פּאָעמען.
פון זיי איבערגעדרוקט אין אַנדערע
פובליקאַציעס :

צו איין מאָל :

45 שאַפונגען, צווישן זיי 1 פּאָעמע.

צו צוויי מאָל איבערגעדרוקט :

דורכן פענצטער פון דער באַן
ירושלים

צו דרני מאָל :

חיפה (דריט ליד)
דאָס ליכט פונעם טאָג
אויפגעבליט האָט היינט דער מאָרגן
הפציבה
באַלאַדע וועגן פויער אויף די חורבות
פון געטאָ
בערל צדיק און די וואָלן
שעקספיר

פיר מאָל :

מיין גארטן
פּינעף מאָל
עמק־יזרעאל (פּאַעמע)
זעקס מאָל
רמת־גן

איבערזעצונגען אין אַנדערע שפּראַכן :

קינדער־דערציילונגען, משלים
אין עברית: שושנה זמורה.

רמת־גן (ליד)

אין עברית: משה קוויאטקאווסקי.

רמת־גן

צווייטע איבערזעצונג אין עברית:
מרדכי סבר.

יִם־לידער (סעריע) אין עברית:
מרדכי סבר.

ר' טוביה און דער לייב (קינדער־
דערציילונג) אין עברית:
אפרים תלמי.

טריט אין באַגינען

אין ענגליש: יוסף לעפסטוויטש.

טריט אין באַגינען

צווייטע איבערזעצונג אין ענגליש:
זשאַנעט שוהם.

צפת, אַ נײַער טאָג (צוויי לידער)
אין ענגליש: ל. אַפּאַלאָו.

דער נישטפאַרגינער (קינדער־דער־
ציילונג), לידער, משלים.
אין עברית: זהבה ווייסמאַן.

וועגן מאַניקן אין צײַטונגען און זשורנאַלן :

מאַניק: „טריט אין באַגינען“. ווינטער,
ניו־יאָרק, יולי־אויגוסט, 1957.

בראַנשטיין, יחזקאל

מיין היים, מיין שילד, מיין וואָפּן (י.
מאַניק: „אין טריט פון דיין וואַנדער“.
דער קענדער אַדלער, מאַנטרעאַל,
קאַנאַדע, אויגוסט 8, 1964.

בראַנשטיין, יחזקאל

מיין היים, מיין שילד, מיין וואָפּן (י.

באַטאַשאַנסקי, יעקב

אַ ייִדישער דיכטער, וואָס האָט געזונט־
גען מיטן האַמער. די פרעסע, בוענאַס־
איירעס, אָקט. 16, 1956.

בלום, אליעזר

י. מאַניקס „טריט אין באַגינען“. די
צוקונפט, ניו־יאָרק, יולי־אויגוסט, 1957.

בראַנשטיין, יחזקאל

חלומות פאַרוואַנדלט אין לידער. י.

מאָניק: „איז טריט פון דיין וואַנדער“.
ישראל־שטימע, תל־אביב, סעפ. 2,
1964.

בראַנשטיין, יחזקאל

מיין היים, מיין שילד, מיין וואָפּן.
ידיעות פון איגוד יוצאי בסרביה, תל־
אביב, אויגוסט, 1965.

גלאַטשטיין, יעקב

אַ אידישער דיכטער אין חיפה. דער
טאַג־מאַרגן זשורנאַל, ניריאַרק, יולי
1964, 12.

וואַלפּע, דוד

דער יידיש סאָלאָ־זינגער פון חיפה,
(י. מאָניק: „טריט אין באַגינען“).
דרום אַפּריקע, יאהאַנעסבורג, מאַי 2,
1956.

יפה, מרדכי

ישראל־מאָטיוון ביי י. מאָניק. לעבנס־
פּראָגן, תל־אביב, נאָו־דעצ. 1956.

יחיאל, מ.

אין טריט פון אונדזער באַגינען (י.
מאָניק: „טריט אין באַגינען“). הינט,
מאָנטעווידעאַ, פעב. 20, 1959.

יאַסני, א. וואַלף

י. מאָניק: „טריט אין באַגינען“.
לעצטע נייעס, תל־אביב, נאָו. 18,
1955.

לייבל, דניאל

דיסקרימינאַציע אָדער נישט? ניי־
וועלט, תל־אביב, יוני 11, 1952.

לעבעדיקער (דער)

אויפן ליטעראַרישן יאַרד. טאַג־מאַרגן
זשורנאַל, ניריאַרק, מערץ 11, 1956.

לעבעדיקער (דער)

אויפן ליטעראַרישן יאַרד. טאַג־מאַרגן
זשורנאַל, ניריאַרק, אויגוסט 12, 1956.

פּאַנער, י.

לידער פון זוניקן הי (י. מאָניק:
„טריט אין באַגינען“). פּאַלק און ציון,
ירושלים, אַפּריל, 1957.

ראַפּאַפּאַרט, י.

ביים ליינען דריי נומערן „די גאַל־
דענע קייט“, די יידישע פּאַסט, מעל־
בורן, אויסטראַליע, יוני 3, 1966.

ראַפּאַפּאַרט, י.

ביים ליינען דריי נומערן „די גאַל־
דענע קייט“, אונזער קיום, פּאַרזי,
מאַי, 1966.

שניידערמאַן, אברהם

יהושע מאָניקס „מעטאַלענע קווייטן“.
צווייט, וואַרשע־בערעסעטשקע, מאַי,
1938.

שאַרגעל, י. צ.

„טריט אין באַגינען“. ישראל־שטימע,
תל־אביב, אויגוסט 6, 1959.

שחריה, י.

מאָניק, דער דיכטער. „טריט אין
באַגינען“. פון י. מאָניק. יידישע
צייטונג, תל־אביב, אָקט. 2, 1959.

אין עברית:

יפה, מרדכי

צעדים עם שחד. הבוקר, תל־אביב,
יולי 13, 1956.

פּאַנער, י.

שירת י. מאָניק (לעופעת ספרו: „טריט
אין באַגינען“). דבר, תל־אביב, דעצ.
27, 1957.

רן, יצחק

המשורר וראש־העיר. על המשמר,
תל־אביב, מאַי 7, 1964.

שה־לבן, יוסף

י. מאָניק והמיוחד בשירתו. חיפה
העובדת, אַפּריל 16, 1965.

וועגן מאַניק אין ביכער :

ראַוויטש, מלך

י. מאַניק-לעדערמאַן. מיין לעקסיקאָן,
מאַנטרעאַל, קאַנאַדע, ז' 252—253.

לעקסיקאָן פון דער מאַדערנער
ייִדישער ליטעראַטור

פיפטער באַנד. אַרויסגעגעבן פונעם
אַלוועלטלעכן ייִדישן קולטור־קאָנגרעס,
ניו־יאָרק, 1963, שפּאַלטן 458—459.

בראַנשטיין, יחזקאל

חלומות פאַרוואַנדלט אין לידער (י.
מאַניק: „טריט אין באַגינען“): אינייִ
נעם און באַזונדער, תל־אביב, 1960,
ז' 138 — 145.

בראַנשטיין, יחזקאל

מיין היים, מיין שילד, מיין וואַפּן,
י. מאַניק: „אין טריט פון דין וואַג־
דער“, אין פרדס פון ייִדיש, תל־
אביב, 1965, ז' 94—100.

י. מאַניק אין פרעמדע שפּראַכן :

אין דײַטש :

RUCKENSTEIN SABINA :
Der Jüdische Dichter Manek.
Jüdische Rundschau, Basel, Feb.
9, 1962.

RUCKENSTEIN SABINA :
**Der Dichter Manek und sein Neues
Werk (In Trit fun dein Wander).**
Jüdische Rundschau, Basel, Oct.
17, 1965.

נאַטיצן וועגן מאַניקן
(אין ענגליש) :

ROBACK A. A. :
Yiddish Literature.
World Jewish Congress. The In-
stitute Anniversary Volume (1941-
1961), New York, 1962, PP. 260,
283.

ENCYCLOPAEDIA BRITAN-
NICA.
**1965, Book of the Year. Events
of 1964.** Printed in U. S. A., P.
501, C. 2.

אין ענגליש :

באַטייליקט זיך אין זשורנאַלן :
BITTERROOT — New York.

אין אַנטאַלאַגיעס :

THE GOLDEN PEACOCK.
**A World Wide Treasury of Yid-
dish Poetry.** London, 1939.

THE GOLDEN PEACOCK.
Second Edition, New York—Lon-
don, 1961, P.P. 579—99.

וועגן מאַניקן :

LIPTZIN SOL :
**Poet is Master of The Clearly
Drawn Image. In Trit fun Dain
Wander.** by Joshua Manik-Leder-
man. Jewish Bookland, New York,
Sept. 1964.

תוכן

ווילדגראַז

9	די קוקעסטערקע און דער פאָו
11	אַ קאַטשקע
12	ר' פּייטל מיטן גראַבן בייטל
14	דער הונט און דאָס אייזל
16	אַ קו — אַ בהמה
18	די קליאַטשע און דער האַז
20	די ווייסע בריל און די טונקעלע
22	דער הירש און זיין הירשנטע
24	דער פוקס און דער הונט
26	אומלעגאַלע שחיטה
28	דאָס טעשל קאַרטן און דאָס ספר
30	דער פייגלשרעקער און דער קירבעס
31	גאַרילע זאַמבאַ און די זשיראַפן
32	דאָס פערד און דאָס ציימל

קאַרוסעל

35	דער פוקס און דאָס בערל
37	אַ פרינץ — אַ פּאַעט
38	אַ לייב — אַ תלמיד־חכם
40	דער וואָלף — אַלס הערשער פון אַ וואַלד־ראַיאַן
42	אַ האַן מיט טאַלעראַנגן
44	דער דבר־אָחר און דער שטעקן
46	דער פּאַראַם־פירער
47	די מורדים און דער קיניג
49	צוויי שכנים
51	דער געץ און דער אַלבאַטראַס
52	דער טייך און דער גאַס־לאַמטערן
53	די גאַס־לאַמטערנס און די זון
54	די פּאַן און די בגדים

די וועלט איז אַ בינע

59	שעקספיר
61	געניאַלע מפרשים
62	דאָס אַנטיקע געשטאַלט און דאָס גילדן מלאכל
64	דער פוקס — אַ בעל־דרשן
66	דער באַק און דער בוים
68	די הינט און די אינדיקעס
70	דער ריכטער, וואָס נעמט די זאַך גאַנץ ניקטער
72	שפּאַרבערס
74	די קליינע קאַרעגירונג
76	דער קאַטער און די טויבן
78	וועלפישער רחמנות

ס ת ם אַ ז ו י

81	דער קאַמעט און די לבנה
83	די מאַראַל אין בבל
84	די פּלאַנץ און דער פּלאַקן
86	באַרימערישער קאַטער
88	אַ פּליג
90	דריי אורחים
92	שמולקע
93	די כעלעמער און דער חזן
94	דער ליידיקגייער און זיין חבר
95	ר' מאיר און דער זייגעראַכער
96	געטרייער הונט
97	דער גרויסער טרובאַדור
98	די פּליג און די בריל

אַ ט אַ מ י ש ע ג ל י ק ן

101	די אַטאַמישע ראַקעטע און די ערד
102	דער לייב אין זיין קאַמפּלוסט
104	דער קאַנאַן און דער בלומענקוסט
	דער פּאַריאַריקער שניי און דאָס אויסגע־
106	בלאַזן איי
108	דער וואַלף מיטן בער

אַ פּענע סודות

סאַטירע

111	אַ מאַלער
113	נישט די וועלט

114	בבל־טורעם .
116	היימישער סעכאָקל .
118	אַ פרוי האָט געשיידט זיך .
120	אין לאַנד פון קיניג נאָך .
123	מורעשקעס .
126	דער אַקס .
129	די וועלט .
130	פראַגענטן פון אַ בריוו .
132	אַ בריוו צו דער לבנה .

ה' — געלעבט

133	מיז אויף דער שיף .
135	מעכל און זיין ציג „זיסל“ .
137	תנובה .
138	לארץ־הצבי .
139	רחמיאל חיים־חנא .
140	חנא־חיים .
141	אַראַטאַריע .
143	בערל צדיק און די וואַלן .
144	צו יידיש .
145	דער גראַפאָמאַן .
147	אַ דיכטער .
148	אין אַזאַ מין צייט .

י. מאַניק

		ביבליאָגראַפישע מאַטעריאַלן, צוזאַמענגעשטעלט
149	פון אינזש' יוסף וויינשעל .

ביכער פון זעלבן מחבר :

מעטאָלענע קוויטן, לידער — תל־אביב, 1936

איך, פּאָעמע — חדרה, 1941

טריט אין באַגינען, לידער — חיפה, 1955

אין טריט פון דיין וואַנדער, לידער — תל־אביב, 1964

אין מיין גלעזערנעם טורעם, משל און סאַטירע — תל־אביב, 1968

ווערט געגרייט צום דרוק :

טריט אין באַגינען, אין ענגלישער איבערזעצונג